

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Особливості обліку, інвентаризація та оподаткування
запасів сільськогосподарського підприємства**

Виконав:

Кабак Максим Сергійович
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Гордієнко Микола Іванович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Челядін Ігор Георгійович
фінансовий менеджер ПП «Карла Маркса-2»
Конотопського району Сумської області

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

Затверджую:

« 08 » листопада _____

М.І. Гордієнко

2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Кабак Максим Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Особливості обліку, інвентаризація та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства

2. База практичного дослідження:

ПП «Карла Маркса-2» Конотопського району Сумської області

керівник роботи **Гордієнко Микола Іванович, к.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

12.01. 2023 р. № 71-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 22 грудня 2023 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку, інвентаризації та оподаткування запасів, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити основні принципи обліку «запасів підприємства», як об'єкта;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного підприємства;

розкрити стан організації обліку, інвентаризації та оподаткування запасів підприємства;

визначити особливості методики обліку і оподаткування запасів у базовому підприємстві;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку запасів при використанні автоматизованих технологій в умовах функціонування досліджуваного підприємства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«08» листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2022 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. - січень 2023 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2023 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2023 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2023 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	11-14 грудня 2023 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	14-21 грудня 2023 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедру, деканат	22 грудня 2023 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	22-25 грудня 2023 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	26 грудня 2023 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Максим КАБАК

Керівник роботи

Микола ГОРДІЄНКО

Перевірку на автентичність проведено.

Надія БАРАНІК

Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Маргарита ЛИШЕНКО

АНОТАЦІЯ

Кабак М.С. Особливості обліку, інвентаризація та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», СНАУ, Суми. 2023. – Рукопис.

За сучасних умов господарювання виробничі запаси забезпечують постійність, ритмічність та безперервність діяльності кожного підприємства, гарантуючи його економічну безпеку. Виробничим запасам належить одна з головних ролей у складі матеріальних ресурсів підприємств. Ефективне управління та чіткий контроль запасів дають змогу знизити витрати на їх зберігання, вивільнити із поточного господарського обороту частину фінансових ресурсів.

Контроль за використанням виробничих запасів дозволяє мінімізувати ризик банкрутства підприємства та підвищити ефективність обліку, контролю та політики управління виробничими запасами з метою збереження, стабілізації та підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання.

В кваліфікаційній роботі розглянуто облік, інвентаризацію та оподаткування запасів на прикладі приватного підприємства «Карла Маркса-2» Конотопського району Сумської області.

Проведений аналіз наукових досліджень та публікацій дозволив зробити висновки та сформулювати власні результати наукового дослідження, які мають окремі елементи наукової новизни, а саме: 1. уточнено поняття «запасів», зокрема їх значення, та вплив на зростання виробництва сільськогосподарської продукції; 2. обґрунтовано роль внутрішньогосподарського контролю запасів, який має велике значення, а проведення інвентаризації, як одного із елементів контролю, стає необхідною процедурою для запобігання можливого розкрадання майна і забезпечення достовірною інформацією про наявні ресурси власника та менеджмент; 3. обґрунтовано особливості ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах, котрі викликані, по-перше природними факторами, тобто виробництво напряму пов'язане із використанням землі та живих організмів (біологічних активів); 4. Доведена нагальна необхідність досліджуваному підприємству розпочати автоматизацію бухгалтерського обліку за допомогою програми IT-Enterprise, яка надає можливість вести всі види бухгалтерського обліку, переваги та недоліки зазначеної програми знайшли своє відображення у роботі. 5. вивчення зарубіжного досвіду дало можливість стверджувати, що чинне національне законодавство з питань оподаткування, не в повній мірі відповідає вимогам сьогодення. Проаналізувавши основні підходи до справляння з податків в країнах Європейського Союзу, а більш детально в Польщі, ми вважаємо доцільним взяти все позитивне та впровадити в практику вітчизняних товаровиробників.

Ключові слова: запаси, оподаткування, облік, інвентаризація, податковий контроль, джерела інформації.

SUMMARY

Kabak M.S. Peculiarities of accounting, inventory and taxation of stocks of an agricultural enterprise.

Qualification work on specialty 071 "Accounting and taxation", SNAU, Sumy. 2023. - Manuscript.

Under modern economic conditions, production stocks ensure the permanence, rhythm and continuity of the activity of each enterprise, guaranteeing its economic security. Production stocks have one of the main roles in the material resources of enterprises. Effective management and clear control of stocks make it possible to reduce the costs of their storage, to release part of the financial resources from the current economic turnover.

Control over the use of production stocks allows you to minimize the risk of bankruptcy of the enterprise and increase the efficiency of accounting, control and management policy of production stocks in order to preserve, stabilize and improve the efficiency of the business entity.

In the qualifying work, the accounting, inventory and taxation of stocks are considered on the example of the private enterprise "Karl Marks-2" of the Konotop district of the Sumy region.

The conducted analysis of scientific research and publications made it possible to draw conclusions and form our own results of scientific research, which have separate elements of scientific novelty, namely: 1. the concept of "reserves", in particular, their meaning, and the impact on the growth of agricultural production was clarified; 2. the role of intra-household inventory control is justified, which is of great importance, and taking an inventory, as one of the elements of control, becomes a necessary procedure to prevent possible theft of property and provide reliable information about the available resources of the owner and management; 3. the peculiarities of accounting in agricultural enterprises, which are caused, firstly, by natural factors, i.e. production is directly related to the use of land and living organisms (biological assets); 4. the urgent need for the researched enterprise to start automation of accounting with the help of the IT-Enterprise program, which provides the opportunity to keep all types of accounting, was proven, the advantages and disadvantages of the specified program were reflected in the work. 5. the study of foreign experience made it possible to assert that the current national legislation on taxation does not fully meet today's requirements. Having analyzed the main approaches to dealing with taxes in the countries of the European Union, and in more detail in Poland, we consider it expedient to take everything positive and implement it into the practice of domestic product manufacturers.

Keywords: stocks, taxation, accounting, inventory, tax control, sources of information.

ЗМІСТ

	ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	9
1.1	Основні принципи обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах	9
1.2	Інвентаризація запасів: методи та процедури	12
1.3	Оцінка запасів з метою оподаткування на сільськогосподарських підприємствах	15
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ СТАНУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗАПАСІВ НА ПП «КАРЛА МАРКСА – 2»	21
2.1	Організаційно-економічна характеристика підприємства	21
2.2	Організація первинного, аналітичного та синтетичного обліку запасів на досліджуваному підприємстві	36
2.3	Порядок проведення інвентаризації запасів та відображення її результатів в обліку приватного підприємства	46
РОЗДІЛ 3	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	51
3.1	Удосконалення облікового процесу запасів на сільськогосподарських підприємствах	51
3.2	Особливості сплати ПДВ та податку на землю у країнах Європейського Союзу	63
3.3	Документальні перевірки з питань дотримання податкового законодавства	70
	ВИСНОВКИ	77
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
	ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. За сучасних умов господарювання виробничі запаси забезпечують постійність, ритмічність та безперервність діяльності кожного підприємства, гарантуючи його економічну безпеку. Виробничим запасам належить одна з головних ролей у складі матеріальних ресурсів підприємств. Ефективне управління та чіткий контроль запасів дають змогу знизити витрати на їх зберігання, вивільнити із поточного господарського обороту частину фінансових ресурсів.

Одним із найдивніших інструментів виявлення резервів підвищення ефективності використання запасів та управління ними є чітка організація бухгалтерського обліку виробничих запасів. Від достовірності, об'єктивності, правдивості та повноти відображення господарських фактів, пов'язаних із рухом виробничих запасів, залежить правдивість і неупередженість усіх суттєвих для користувачів показників. Контроль за використанням виробничих запасів дозволяє мінімізувати ризик банкрутства підприємства та підвищити ефективність обліку, контролю та політики управління виробничими запасами з метою збереження, стабілізації та підвищення ефективності роботи суб'єкта господарювання.

Питанням формування складових запасів та трактування їх сутності з метою організації належного обліку, контролю та оподаткування в сучасних умовах займалися зарубіжні та вітчизняні науковці, а саме: Артеменко Н.В. [1], Гамова О.В.. [5], Гордієнко М.І. [6], Касанова І.С. [8], Ковтун К.О.. [11], Кононенко В.А. [12], Максименко І.Я. [13], Назаренко І.М. [17], Подолянчук О.А. [23], Прокопович Л.Б. [25], Радіонова Н.Й. [31], Циган Р.М. [34, 35] та інші.

Не дивлячись на значні здобутки та напрацювання вчених світової та вітчизняної наукової думки, залишаються не вирішеними та дискусійними багато проблем пов'язаних із обліком, контролем та оподаткування запасів.

Зв'язок роботи з науковою темою. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідних робіт Сумського національного

аграрного університету з теми: «Теоретико-методологічні та практичні аспекти організації обліку і оподаткування на підприємствах аграрного сектору економіки» державний реєстраційний номер 0119U102486.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей сучасного стану та розробка шляхів удосконалення обліку, інвентаризації та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства.

Щоб досягти поставленої мети в роботі було визначено до виконання наступні завдання:

- дослідити основні принципи обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах;
- розкрити методи та процедури інвентаризаційного процесу;
- вивчити методологічне та законодавчо-нормативне регулювання обліку, контролю та оподаткування запасів;
- проаналізувати фінансово-економічну діяльність приватного підприємства;
- представити стан бухгалтерського обліку на підприємстві, виявити слабкі сторони та запропонувати шляхи удосконалення, у тому числі за рахунок використання інформаційних технологій;
- визначити порядок проведення та відображення результатів інвентаризаційного процесу в обліку;
- охарактеризувати порядок та особливості оподаткування в країнах ЄС та значення податкового контролю за дотриманням законодавства.

Об'єктом дослідження було обрано приватне підприємство «Карла Маркса-2» Конотопського району Сумської області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні основи обліку, інвентаризації та оподаткування запасів сільськогосподарського підприємства.

Методи дослідження. Виконання кваліфікаційної роботи базувалося на використанні як загальнонаукових, так і спеціальних методів дослідження,

зокрема: історико-економічний метод; метод порівняльного аналізу; монографічний метод; розрахунковий метод; абстрактно – логічний.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження становили законодавчі акти, нормативні документи з питань організації та методології обліку, контролю, аналізу та оподаткування, наукові праці учених економістів, бухгалтерів, аудиторів, первинні та зведені документи, дані аналітичного та синтетичного обліку, періодичні друковані видання, річна фінансова, статистична та податкова звітність приватного підприємства за 2020-2022 роки.

Елементи наукової новизни. Результати наукового дослідження мають окремі елементи наукової новизни, а саме:

1. уточнено поняття «запасів», зокрема їх значення, та вплив на зростання виробництва сільськогосподарської продукції;

2. обґрунтовано роль внутрішньогосподарського контролю запасів, який має велике значення, а проведення інвентаризації, як одного із елементів контролю, стає необхідною процедурою для запобігання можливого розкрадання майна і забезпечення достовірною інформацією про наявні ресурси власника та менеджмент;

3. обґрунтовано особливості ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах, котрі викликані, по-перше природними факторами, тобто виробництво напряму пов'язане із використанням землі та живих організмів (біологічних активів);

4. доведена нагальна необхідність досліджуваному підприємству розпочати автоматизацію бухгалтерського обліку за допомогою програми IT-Enterprise, яка надає можливість вести всі види бухгалтерського обліку, переваги та недоліки зазначеної програми знайшли своє відображення у роботі.

5. вивчення зарубіжного досвіду дало можливість стверджувати, що чинне національне законодавство з питань оподаткування, не в повній мірі відповідає вимогам сьогодення. Проаналізувавши основні підходи до справляння з податків в країнах Європейського Союзу, а більш детально в Польщі, ми вважаємо

доцільним взяти все позитивне та впровадити в практику вітчизняних товаровиробників.

Практичне значення одержаних результатів. Окремі положення кваліфікаційної роботи можуть бути використані в освітньому процесі при підготовці здобувачів вищої освіти за визначеною спеціальністю, а також в практичній діяльності об'єкта дослідження.

Особистий внесок здобувача. Випускна робота є самостійно виконаною працею, наукові положення та висновки, що представлені в роботі отримані здобувачем самостійно. Принципи академічної доброчесності дотримані.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були представлені на The 14 th International scientific and practical conference «Modern stages of scientific research development» (December 27 – 30, 2022) Prague, Czech Republic; та II Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації», м. Суми, Україна, 16 листопада 2023 року.

Публікації за темою дослідження. Основні результати дослідження, що знайшли своє відображення у кваліфікаційній роботі опубліковані у збірниках двох наукових праць, загальним обсягом 0,5 ум. друк. аркушів.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох основних розділів та висновків. Робота викладена на 68 сторінках основного тексту, список використаних джерел налічує 43 найменування, містить 14 таблиць, 6 рисунків та 7 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Основні принципи обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах

Жоден виробничий або матеріальний бізнес не може існувати без належних запасів. Ці запаси включають матеріальні ресурси, такі як сировина, матеріали та інші цінності, які зберігаються для подальшого використання. Вони є важливими для забезпечення сталого виробництва та задоволення потреб споживачів.

Наявність матеріальних активів є ключовою для безперервного виробництва. У сільському господарстві, частина засобів виробництва, що повністю переносять свою вартість на нові продукти в процесі виробництва, вважається матеріальними оборотними активами.

Без достатнього та ефективного використання різних ресурсів, таких як насіння, корми, добрива, паливо та інші матеріальні цінності, неможливо досягти зростання виробництва сільськогосподарської продукції.

Національний стандарт бухгалтерського обліку НП(С)БО 9 «Запаси», схвалений Міністерством фінансів України, встановлює основи реєстрації та відображення інформації про запаси у фінансовій звітності. Згідно з цим стандартом, запаси охоплюють активи, які утримуються для продажу, перебувають у процесі виробництва для майбутнього продажу або для використання у виробництві продукції, робіт або послуг[20].

Запаси визнаються активами, якщо існує ймовірність отримання економічного прибутку від їх використання у майбутньому та їх вартість може бути достовірно оцінена [33].

Виробничі запаси на підприємствах створюються та підтримуються для того, щоб забезпечити неперервний виробничий процес. Вони є складовою частиною неперервного потоку економічних операцій, які характеризуються не лише обсягом, але й готовністю до швидкого перетворення на грошові кошти. З одного боку, виробничі запаси є активами, тобто ресурсами, які принесуть підприємству певну користь. Але, з іншого боку, ці запаси є коштами, які могли б бути витрачені на інші цілі [23].

Для бухгалтерського обліку планується розподіл запасів наступним чином:

1. Матеріали для виробництва, обслуговування та адміністративних потреб, включаючи сировину, основні й допоміжні матеріали, паливо, запасні частини, напівфабрикати, тару та інші матеріальні цінності.

2. Незавершені виробництва, які включають незавершену обробку та складання деталей, монтажні та інші роботи.

3. Готова продукція для продажу з урахуванням встановлених стандартів та умов.

4. Товари, які придбані для майбутнього продажу, включаючи малоцінні або швидкозношувані предмети з строком використання до одного року або нормального операційного циклу.

5. Поточні біологічні активи, якщо їх оцінка проводиться згідно з відповідними стандартами.

6. Продукція сільського та лісового господарства після її первісного визнання [9].

У системі обліку відображається така класифікація виробничих запасів у відповідності до поданої схеми (рисунок 1.1).

Отже, виробничі запаси мають багатогранне значення, і великою мірою ефективність їх використання залежить від якості та повноти інформації, що формується під час їх обліку. У процесі переходу на національні стандарти бухгалтерського обліку, узгоджені з міжнародними нормами, змінюються вимоги до обліку виробничих запасів, а також збільшуються поставлені завдання. Однак

певні аспекти обліку використання виробничих запасів після переходу на національні стандарти бухгалтерського обліку ще не були повністю досліджені.

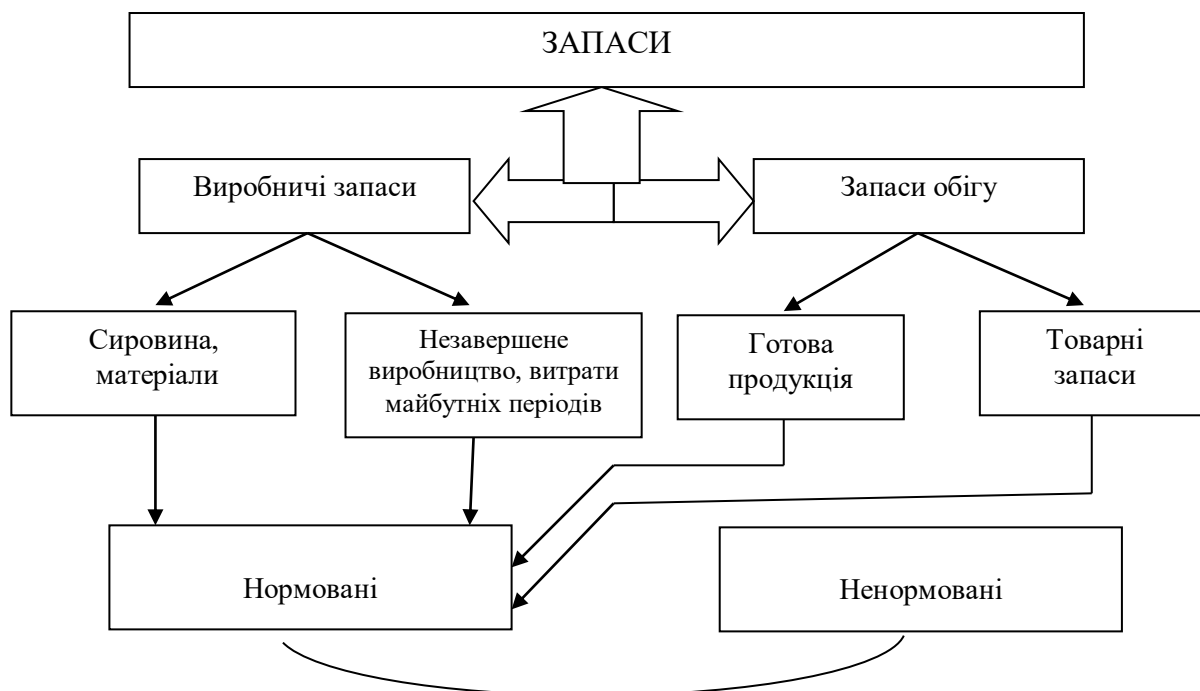

Рисунок 1.1 – Склад та класифікація запасів підприємства

Джерело: сформовано автором на основі джерела [10]

Облік запасів на сільськогосподарських підприємствах базується на декількох основних принципах, які спрямовані на забезпечення точності, достовірності та ефективного управління ресурсами. Основні принципи обліку запасів на сільськогосподарських підприємствах включають такі аспекти:

1. Принцип об'єктивності та достовірності інформації. Забезпечення об'єктивності та достовірності даних про кількість та вартість запасів є основою обліку. Цей принцип вимагає систематичного оновлення та відображення реальних показників у бухгалтерській звітності.

2. Принцип систематичності та регулярності. Облік запасів має бути систематичним та регулярно оновлюваним. Це означає постійне оновлення інформації про запаси для забезпечення актуальності даних та можливості оперативно приймати управлінські рішення.

3. Принцип економічної обґрунтованості. Урахування економічних аспектів при обліку запасів дозволяє оптимізувати витрати та раціонально використовувати ресурси. Цей принцип передбачає розуміння економічних витрат на утримання та поповнення запасів.

4. Розрізнення за видами запасів. Врахування специфіки різних видів запасів (сільськогосподарської продукції, насіння, добрив, агрохімікатів тощо) дозволяє краще контролювати їх рух та використання, враховуючи їхню різну природу та вартість.

5. Врахування природних умов та сезонності. У сільському господарстві природні фактори, такі як погодні умови та сезонність, можуть впливати на обсяги та якість запасів. Оцінка цих факторів допомагає підприємствам краще планувати та управляти своїми запасами [16].

Ці принципи є важливими в контексті ефективного управління запасами на сільськогосподарських підприємствах та сприяють оптимізації виробничих процесів та фінансової діяльності.

1.2 Інвентаризація запасів: методи та процедури

Контроль та облік сировини і матеріалів має велике значення, а проведення інвентаризації стає необхідною процедурою для запобігання можливого розкрадання майна і забезпечення достовірної інформації про наявні ресурси для ефективної системи обліку.

Інвентаризація означає контроль та перевірку наявності матеріальних цінностей і порівняння цих даних з обліковою інформацією для виявлення будь-яких розбіжностей. Цей процес включає різні види перевірок, такі як планова, раптова, повна чи вибіркова [31].

Зазвичай підприємства проводять планові перевірки запасів один раз на рік. Проте, у випадках підозри на шахрайство чи розкрадання майна, керівництво може проводити раптові перевірки без попередження для виявлення відхилень від облікових даних. Також позапланові перевірки відбуваються під час зміни

відповідальної особи за матеріальні цінності, при закритті діяльності підприємства, після стихійних лих, що можуть пошкодити майно компанії, а також під час проведення розслідування [34].

Інвентаризація є складним процесом контролю та перевірки наявності та стану майна підприємства, і тому варто розглядати її як складну послідовність етапів [1].

Рисунок 1.2– Етапи проведення інвентаризації виробничих запасів

Джерело: сформовано автором на основі джерела [1]

Перший крок у проведенні перевірки включає видання наказу щодо проведення інвентаризації, який визначає терміни, об'єкти перевірки, місце проведення та склад комісії, відповідальної за інвентаризацію. Це також включає членів комісії, які представляють керівництво підприємства, бухгалтерію та спеціалістів, які добре розуміють первинний облік, ціни та мають зв'язок з об'єктами перевірки, наприклад, інженерів, технологів або економістів. Зазвичай, головою комісії є керівник підприємства або уповноважена особа. У процесі перевірки також присутній комірник фірми, з яким укладено договір про повну матеріальну відповідальність [8].

Підготовчий етап включає огляд місця проведення інвентаризації, перевірку умов договору з комірником, підготовку необхідних документів для проведення

інвентаризації та забезпечення технічних засобів, таких як ваги, калькулятори, спеціальний одяг та інші інструменти, необхідні для проведення перевірки. Також цей етап передбачає формування останніх на момент перевірки реєстрів прибуткових та видаткових документів.

Другий етап передбачає аналіз і перевірку інформації, що міститься у документах, які описують наявність та стан матеріальних цінностей. Ця стадія відіграє ключову роль у формуванні достовірних даних, які слугують основою для проведення перевірки. Вона також включає розробку набору аналітичних процедур для виявлення будь-яких розбіжностей або відхилень у запасах.

Третій етап включає:

- оцінку наявності та стану виробничих запасів через їх перерахунок, підрахунок та огляд.
- перевірку відповідності використання запасів для виробництва нормам, включаючи природні втрати.
- перевірку цілісності та придатності запасів для використання у виробництві та інших господарських потребах.
- складання інвентаризаційного опису запасів, який включає усю відповідну інформацію про наявність та стан запасів.

Ці описи потім передаються до бухгалтерії, де проводяться перевірки, порівняння з даними бухгалтерського обліку, та складається звіральна відомість результатів інвентаризації.

Четвертий етап передбачає фактичну перевірку наявності цінностей, виявлення будь-яких відхилень від даних бухгалтерського обліку та їх причин. Результати перевірки оформлюються у протоколі інвентаризаційної комісії, який складається протягом п'яти робочих днів після завершення перевірки.

Цей протокол містить у собі висновки, що стосуються виявлених розбіжностей, визначення причин виникнення цих розбіжностей, а також пропозиції щодо усунення нестач та перевищень запасів, а також шляхи їх вирішення. Залежно від виявлених різниць під час інвентаризації, існують різні методи вирішення проблем:

- У випадку нестачі запасів з встановленням винних осіб: винні особи компенсують виниклі нестачі та витрати на псування.

- Якщо виявлені нестачі запасів, але винні особи не встановлені: ці втрати списуються як витрати за відповідний період.

- У разі надлишку запасів: вони реєструються та включаються до активів підприємства в балансі.

Отже, проведення інвентаризації є інструментом для контролю за раціональним збереженням запасів, перевірки відповідності фактичної кількості та стану запасів з обліковими даними, переконання у відображенні вартості запасів у балансі та виявлення винних осіб для компенсації збитків.

1.3 Оцінка запасів з метою оподаткування на сільськогосподарських підприємствах

Оцінка виробничих запасів – найбільш складна проблема в рамках обліку. В умовах коливань національної валюти актуальність оцінки матеріальних цінностей зростає. Визначення резервів у грошовому еквіваленті вимагає складного процесу оцінки, який відбувається під час виявлення економічної правди. Оцінка запасів залишається предметом активних дискусій. Окремі підходи до оцінки запасів та їх класифікація є актуальними для світової та вітчизняної практики [2].

У балансі відповідно до НП(С)БО товарно-матеріальні цінності відображаються як:

- Первісна вартість - сума фактичних витрат на їх придбання чи виготовлення.

- Чиста собівартість продажу запасів - очікувана ціна продажу за звичайних умов господарювання за вирахуванням очікуваних витрат на завершення виробництва та реалізації.

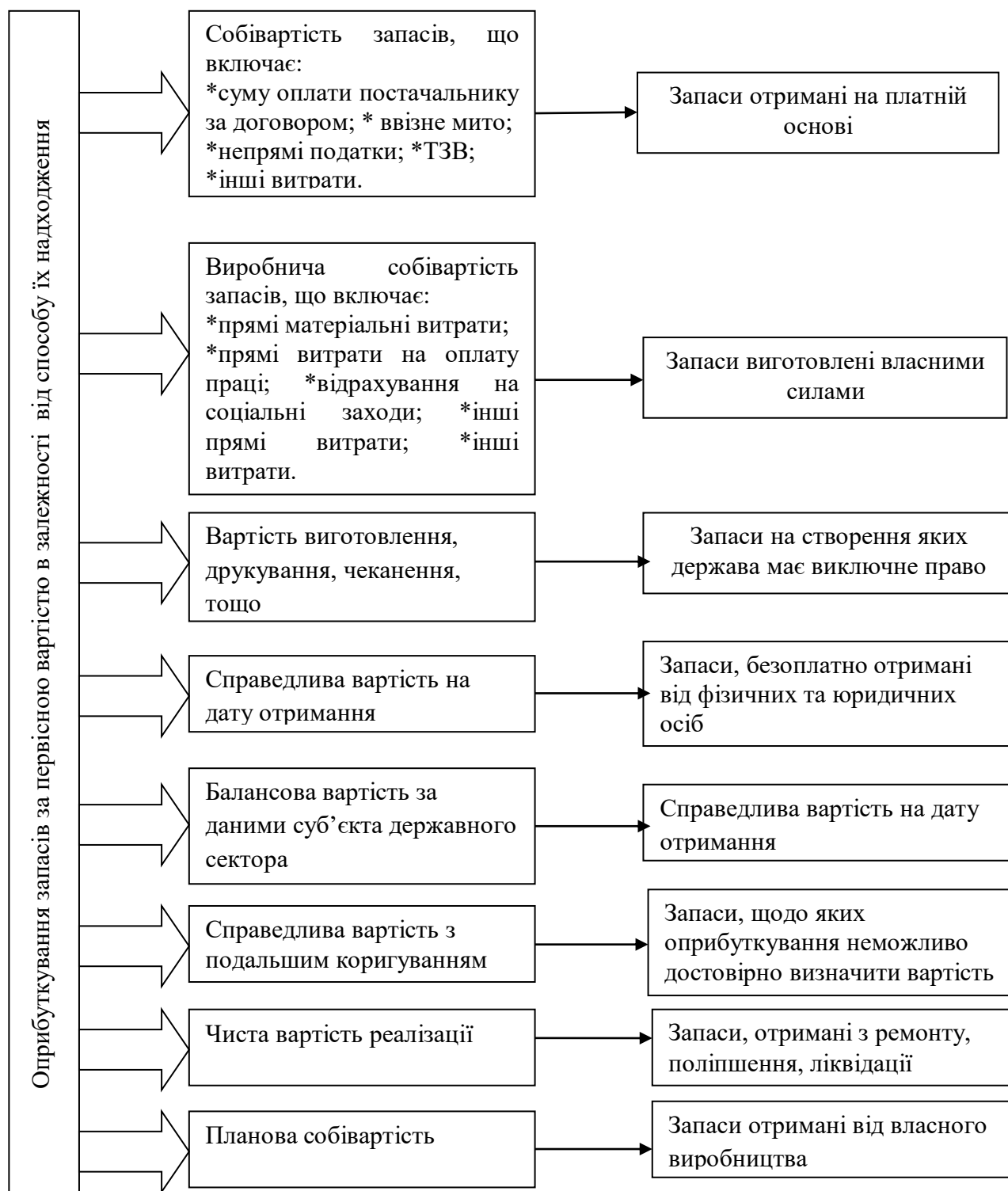

Рисунок 1.3 - Визначення первісної собівартості виробничих запасів з метою оподаткування

Джерело: сформовано автором на основі джерела [24]

- Справедлива вартість - сума, за яку можна обміняти активи або погасити зобов'язання за операцією між поінформованими зацікавленими сторонами (рисунок 1.3) [18, 20].

На момент отримання, покупки або виробництва запаси реєструються в балансі підприємства за їхньою первісною вартістю.

Розгляд обліку запасів надає перевагу вибору методу вибуття запасів, що визначається у Наказі про облікову політику компанії та залишається сталим без обґрунтованих причин для змін. При виборі методу оцінки вибуття запасів, підприємство приділяє увагу потребам користувачів фінансової звітності. Ці методи оцінки вказуються у примітках до фінансових звітів.

Конкретний спосіб визначення вартості запасів залежить від методу їх обліку, який обирає підприємство. Це може бути вирішальний механізм, що використовує один або кілька методів обчислення вартості. Наприклад, метод ідентифікованої собівартості розглядає запаси, необхідні для конкретних замовлень чи проектів, як невід'ємну частину запасів підприємства. Цей підхід враховує рух вартості акцій, що відображає рух базових активів. Але на практиці складно врахувати різноманітність номенклатури та інші фактори, які можуть ускладнити застосування цієї стратегії. Метод визнаної собівартості, з свого боку, враховує собівартість проданих товарів та залишки запасів за їх фактичною вартістю. Проте застосування цього методу може призвести до обліку одних і тих самих запасів за кількома різними витратами, що не завжди є практичним.

Метод середньозваженої собівартості базується на уявленні, що середня вартість та кількість використаних запасів створюють загальну вартість використаних запасів. Це обчислення відбувається шляхом порівняння загального залишку на початок періоду з придбаними запасами, що відображається у середній ціні за одиницю. Цей підхід можна застосовувати до списання аналогічних запасів або запасів, які не потребують ідентифікації в обліку. Однак його недоліки включають ускладнену оцінку середньої ціни в умовах, коли запаси часто змінюються або надходять і вичерпуються, а також ризик маніпулювання,

що може викликати завищення або заниження показників використаних запасів [32].

Метод ФІФО (перші вийшли, перші прийшли) базується на припущенні, що перші одиниці запасів, які надійшли, будуть також першими продані або використані. Вартість залишених на складі одиниць оцінюється за ціною останньої покупки. Цей підхід часто використовується для швидкої реалізації перших товарів які надійшли, таких як от фрукти, овочі та інші продукти харчування.

Метод ФІФО має переваги в простоті, логіці та об'єктивності. Він також захищає від ризику маніпуляцій з прибутками, оскільки відображає кількість акцій в балансі, що відповідає поточному ринку. Умови низької інфляції сприяють виправданню застосування методу ФІФО [17].

Метод розрахунку нормативних витрат вимагає постійної оцінки та коригування таких витрат, щоб забезпечити їхню максимальну близькість до реальних значень та вартостей. Цей метод стає недостатньо ефективним через складнощі техніки включення матеріальних витрат у собівартість продукції. Він передбачає створення стандартних норм витрат матеріалів для кожного типу продукції, використання цих норм для оцінки витрат на одиницю продукції, які регулярно переглядаються через зміни у нормах витрат або цінах [13].

Цей підхід до оцінки собівартості застосовується як у сезонних галузях промисловості, де виробництво матеріальних блоків відбувається у певний період, так і на передових промислових підприємствах. Запаси, що враховуються за методом незавершеного виробництва та готової продукції, оцінюються за стандартними нормами собівартості.

Метод списання за цінами реалізації оцінюється на основі середньої частки торговельної ціни продукції та роздрібних цін підприємства. Собівартість проданих товарів обчислюється як різниця між ціною продажу та ціною, за якою підприємство придбало ці товари. Щоб розрахувати середній відсоток торговельної ціни, до початкової ціни на товари, що залишилися на початок звітного місяця, та вартості проданих товарів у звітному місяці, додаються

торговельні ціни. Це значення потім помножується на суму продажної вартості товарів на початок місяця і вартість проданих товарів у звітному місяці для отримання собівартості [36].

Обмеження полягає у тому, що можливе лише використання одного методу оцінки одиниць обліку запасів з однаковою функцією та вимогами до використання. Наприклад, лише один з перерахованих методів може бути застосований до цієї групи одиниць обліку запасів, не дозволяючи використовувати кілька методів одночасно. Нижче подана схема, що надає загальний огляд різних підходів до оцінки виробничих запасів на момент їх придбання та списання (рисунок. 1.4).

Бухгалтери, що відповідають за запаси, мають ряд основних обов'язків, серед яких:

- Організація обліку придбання та продажу запасів, перевірка належного внесення запасів до обліку і наявності відповідних документів, що підтверджують їхнє придбання.

- Перевірка правильності визначення початкової вартості запасів; а також належне та безпечне документування всіх операцій, пов'язаних із зміною цін на матеріали.

- Визначення та реєстрація витрат, пов'язаних з закупівлею запасів.

- Контроль за отриманням, зберіганням та обігом матеріальних цінностей.

- Забезпечення достовірної інформації про залишки запасів на складах та їхнє оперативне виявлення, якщо вони не використовуються або передані субпідрядникам [25].

- Перевірка достовірності та повноти відображення операцій із запасами в обліку.

Для забезпечення контролю за збереженням запасів застосовуються наступні методи:

- 1) Укладання угод з працівниками, які мають доступ до документів, що стосуються обігу матеріальних цінностей, та розробка проектів документів.

2) Облік всіх операцій з обігу матеріальних цінностей (приймання, видача, списання).

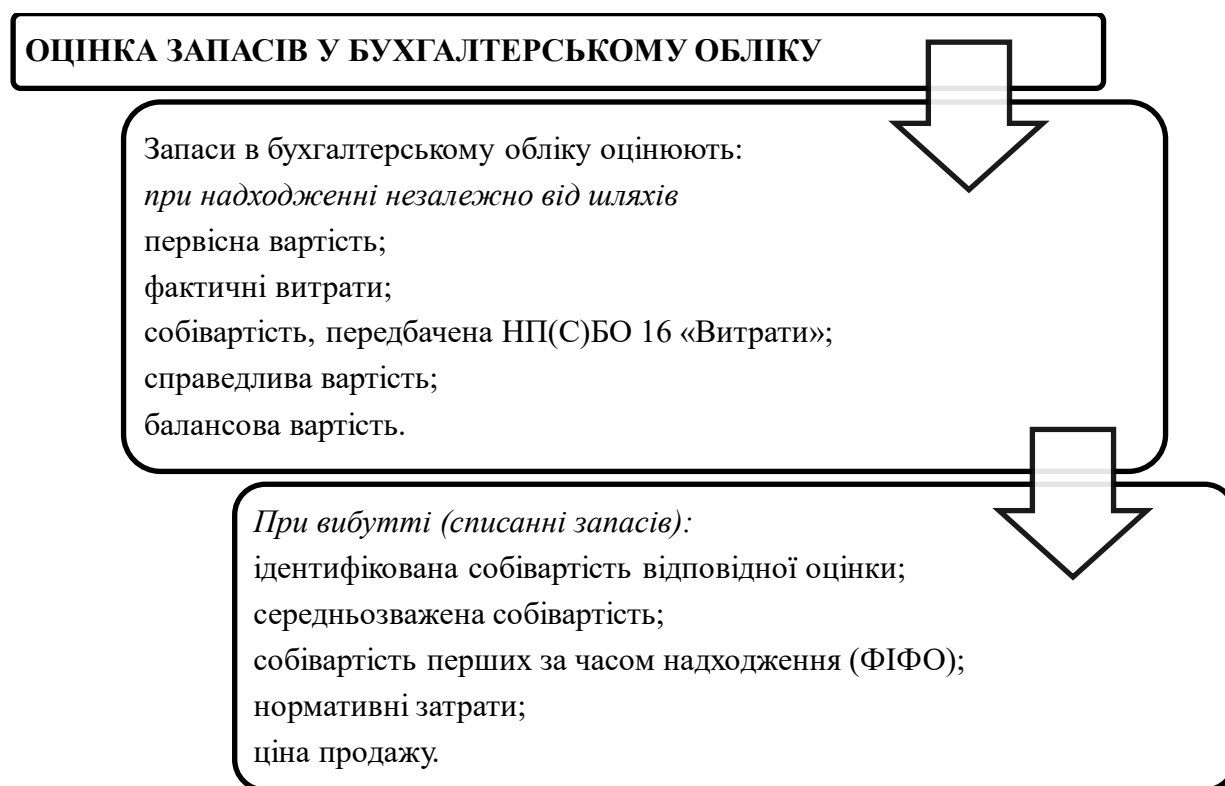

Рисунок 1.4 - Представлення різних підходів до оцінки виробничих запасів

Джерело: сформовано автором на основі джерела [8, 9]

3) Призначення окремих осіб, які мають право підписувати документи щодо приймання, видачі та списання матеріальних цінностей шляхом видання відповідного наказу.

4) Вдосконалення управління складом.

5) Проведення інвентаризацій [11; 221].

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗАПАСІВ НА ПП «КАРЛА МАРКСА – 2»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Приватне підприємство «Карла Маркса-2» розміщене в центральній частині Конотопського району Сумської області. Генеральним директором є Гаркавенко Станіслав Володимирович, головним бухгалтером – Матківська Лариса Григорівна.

Приватне підприємство було створене у 2007 році в селі. Князівка (нині - село Мінаково).

На території господарства розміщені такі населені пункти: Сиромяткіно, Сахарово, Плаксіно, Мінакове, Нові Гончари, Старі Гончари, Ширяєво. Центральна садиба господарства знаходиться в селі Мінаково. Відстань від центральної садиби до районного центру м. Путивль – 3 км, до найближчої залізничної станції Путивль – 22 км.

Головний офіс знаходиться за адресою: Сумська область, Конотопський район, с. Мінаково, вул. Садова 63, 41543.

ПП «Карла Маркса-2» є юридичною особою за Законодавством України, має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових та особистих не майнових прав; може бути позивачем і відповідачем у суді, а також в арбітражному та третейських судах; має свою печатку, може відкривати розрахунковий та інші, в тому числі валютні рахунки в банківських установах; може мати свій фірмовий товарний знак; та інші реквізити.

Метою діяльності ПП «Карла Маркса-2» – є консолідація зусиль його членів по створенню і розвитку конкурентоздатного, високоефективного сільськогосподарського підприємства, задоволення їх матеріальних, соціальних і

культурних потреб, формування ринкової виробничої інфраструктури в сільській місцевості.

Головним завданням діяльності ПП «Карла Маркса-2» є підвищення рівня соціально – економічного розвитку підприємства при постійному нарощуванні виробництва продукції та за рахунок застосування прогресивних технологій, ефективного використання землі і основних засобів виробництва, високого рівня організації виробництва та підвищення продуктивності праці.

Предметом діяльності ПП « Карла Маркса-2» є:

- ведення сільськогосподарського товарного виробництва, оренда для цих цілей землі чи майна;
- виробництво та реалізація на території та за межами України високоякісної сільськогосподарської продукції, а також спорідненої продукції, продукції переробки, споживчих товарів, організація власної мережі реалізації продукції.

Для здійснення статутної діяльності ПП «Карла Маркса-2» володіє, користується земельною ділянкою, права і обов'язки щодо якої регулюються чинним Законодавством України та укладеними договорами чи угодами з органами влади, фізичними та юридичними особами.

ПП «Карла Маркса-2» знаходиться в другому агрокліматичному районі Сумської області, який характеризується помірним кліматом з теплим літом, за значної кількості вологи, і не дуже холодною зимою з відлигами.

Гідротермічний коефіцієнт за період з t^0 - $+ 10^0$ С складає 1,1-1,2. Найхолодніший місяць – січень, найтепліший – липень.

Зима сніжна, характеризується нестійкою погодою . Висота снігового покриву досягає 22 см. Максимальна глибина промерзання ґрунту на рівних ділянках досягає 135 см, мінімальна 15 см, середня 88 см. Найнижча температура на глибині вузла кушіння досягає в окремі роки -17° С, що нерідко призводить до загибелі озимих. Середньо багаторічна довгота періоду із стійким сніжним покривом складає 100 днів. Сніготанення розпочинається в середині березня і довгота його складає 16-20 днів. Танення по всьому горизонту настає приблизно

через 13-20 днів після того як зійде сніг. Рельєф землекористування господарства не однорідний і досить складний. Найбільш розповсюдженими на території господарства з ґрунтів – чорноземи типові і їх змиті різновидності, залягають на міжбалкових водорозділах і схилах балок. Опідзолені ґрунти займають меншу площу, проте є переважно орними, оскільки мають наступні показники вмісту гумусу (що неодмінно важливо для отримання гарного врожаю):

- Світлосірі мало і середньозмиті, вміст гумусу 1,7 - 2,5 %;
- Темносірі опідзолені ґрунти мало і середньо змиті, вміст гумусу 2,6-3 %;
- Чорноземи опідзолені мало змиті, вміст гумусу - 2,8 %;
- Чорноземи опідзолені середньо змиті, вміст гумусу - 2,3 %;
- Чорноземи опідзолені сильно змиті, вміст гумусу - 1,5 %.

Кількість, розміри і розміщення полів сівозмін, робочих ділянок та інших елементів організації території складають умови для найкращої організації виробничих процесів за високого рівня механізації польових робіт, правильної організації праці, зменшення непродуктивних переїздів.

Між населеними пунктами на території господарства є дороги з твердим покриттям. Крім того в господарстві є виїзд на дорогу міжобласного значення Путивль-Суми і міждержавного значення.

Основною продукцією, що вирощується на підприємстві є: серед зернових та зернобобових – озима пшениця та яра пшениця, гречка та кукурудза (на зерно); серед інших культур – соя, ріпак озимий та ріпак ярий.

Основні показники та результати діяльності підприємства протягом 2020-2022 років, наведені у таблиці 2.1.

За даними, наведеними в таблиці 2.1., видно, що протягом періоду з 2020 по 2022 роки площа сільськогосподарських угідь збільшилась на 11,04%. Цей ріст також відобразився у зміні обсягів ріллі, оскільки всі 100% орендованих земель використовуються під сільськогосподарські культури.

Середньорічна вартість основних виробничих фондів також зросла на 23,37% протягом досліджуваного періоду. Цей ріст можна пояснити регулярним

введенням нового виробничого обладнання, машин, транспортних засобів і т.д.

Таблиця 2.1 Динаміка основних показників та результатів діяльності ПП «Карла Маркса-2» за 2020-2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення у % 2022 р. до 2020 р.
	2020	2021	2022	
Площа с.-г. угідь, які знаходяться у використанні господарства, га	10063,74	11061,21	11175,21	111,04
у т.ч. ріллі	10063,74	11061,21	11175,21	111,04
Середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	118388,50	118468,00	146054,50	123,37
Середньорічна кількість працівників, осіб	78	82	79	101,28
Дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн.	445260,00	386213,00	481521,00	108,14
Валова продукція в співставних цінах, тис. грн.	220962,00	254590,00	273030,00	123,56

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності №21-заг, Ф №24, Ф №1-Баланс, Ф №1-ПВ

Щодо кількості працівників, середньорічна кількість у 2022 році зросла на 1,28% порівняно з 2020 роком. Це збільшення пов'язане зі зростанням обсягів виробництва на підприємстві протягом досліджуваного періоду.

Позитивною тенденцією є зростання виручки від реалізації продукції протягом аналізованого періоду. Наприклад, дохід від реалізації товарів у 2022 році зріс на 8,14% в порівнянні з 2020 роком. Ці показники свідчать про ефективну реалізацію продукції ПП «Карла Маркса-2». В загальному можна зазначити, що повномасштабне вторгнення росії на територію України не відобразився на фінансових показниках підприємства.

Основним засобом виробництва в сільському господарстві виступає земля, тому для початку необхідно розглянути і проаналізувати зміни складу земельного фонду і використання сільськогосподарських угідь.

Змін в землекористуванні господарському землеустрої підприємства можна прослідити в динаміці за період 2020-2022 рр. за даними таблиці 2.2.

Аналіз показав, що протягом 2020-2022 років площа сільськогосподарських

угідь зросла на 1111,47 гектарів. Важливо відзначити, що рілля протягом усього досліджуваного періоду складає 100% загальної площі земельного фонду підприємства, і тому загальний обсяг ріллі також збільшився на 11,04%.

Таблиця 2.2 - Динаміка складу та структури землекористування підприємства за 2020-2022 рр.

Види угідь	Роки						у середньому за 2020- 2022 р.р.
	2020		2021		2022		
	S, га	Питома вага, %	S, га	Питома вага, %	S, га	Питома вага, %	
Всього с.-г. угідь	10063,74	100	11061,21	100	11175,21	100	111,04
у т.ч. рілля	10063,74	100	11061,21	100	11175,21	100	111,04
інші угіддя	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
у т.ч. взято в оренду	10063,74	100	11061,21	100	11175,21	100	111,04

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності №21-заг.

Аналізуючи інтенсивність використання земельного фонду за відсотком розораності, можна зауважити, що земля використовується максимально інтенсивно, оскільки сільськогосподарські угіддя становлять 100% від загальної площі.

Важливо відзначити, що всі земельні угіддя, які використовуються підприємством, знаходяться в оренді. Проте слід зауважити, що ПП «Карла Маркса-2» не має у своєму користуванні таких угідь, як сади, ліси та багаторічні насадження.

Підприємство приділяє велику увагу збереженню земельного фонду, проводить комплекс антиерозійних заходів і має систему раціональних сівозмін. Тому структура та склад землекористування мають стабільний характер, оскільки земельні ресурси використовуються дуже ефективно і підтримуються на високому рівні.

Щоб проаналізувати ефективність використання земель розглянемо урожайність сільськогосподарських культур в ПП «Карла Маркса-2» за аналізований період (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Урожайність сільськогосподарських культур ПП «Карла Маркса-2», ц/га

Види продукції	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р.,%
	2020	2021	2022	
1	2	3	4	5
Пшениця озима	59,15	53,11	58,13	98,28
Кукурудза на зерно	103,54	101,01	96,65	93,35
соя	28,11	24,97	26,39	93,88
ріпак	33,18	27,93	36,38	109,64
Соняшник	40,40	38,81	37,60	93,07

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності Ф №24, Ф №50-сг, Ф №21-заг.

З таблиці 2.3 можна виокремити, що урожайність сільськогосподарських культур (станом на 2022 рік) зросла лише у випадку ріпаку, і це збільшення становило 9,64%. Водночас, залишаючи зауваження, спостерігається падіння урожайності інших культур, таких як пшениця озима, кукурудза на зерно, соя і соняшник.

Хоча загалом ці дані є не задовільними, господарство все одно має можливість вдосконалити технології посіву та вирощування сільськогосподарських культур.

Важливою складовою є також забезпеченість підприємства необхідними трудовими ресурсами, їх ефективне використання та висока продуктивність праці. Велике значення має для підприємства збільшення обсягу виробництва продукції, і ефективність використання ресурсів впливає на обсяг та своєчасність виконання робіт. Тому важливо провести аналіз трудових ресурсів, який можна здійснити, переглянувши дані в таблиці 2.4.

Аналізуючи зміну чисельності працівників на підприємстві загалом, можна помітити, що середньорічна кількість працівників в 2022 році збільшилась на 1 особу (або 1,28%) в порівнянні з 2020 роком. Це зростання викликане розширенням штату, особливо через збільшення виробничих потужностей та

обсягів виробництва. Таким чином, була потреба в залученні додаткових працівників, як у виробничий процес, так і в управлінські структури.

Таблиця 2.4 - Динаміка чисельності працівників та ефективність їх використання

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р., %
	2020	2021	2022	
1. Середньорічна чисельність працівників, всього, осіб	78	82	79	101,28
2. Відпрацьовано 1 працівником днів, в середньому по господарству	252,00	232,00	308,00	122,22
3. Коефіцієнт використання фонду робочого часу	0,96	0,96	0,98	102,29
4. Вироблено ВП на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	2832,85	3104,76	3456,08	122,00

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності Ф №24, Ф №1-Баланс, Ф №1-ПВ

На протязі досліджуваного періоду спостерігається збільшення відпрацьованих днів на одного працівника на 56 днів (або на 22,22%). Це є логічним і виправданим, особливо при збільшенні середньорічної кількості працюючих. Важливо відзначити, що такий показник, як обсяг валової продукції на одного працівника, також зріс на 453,95 тис. гривень. Це свідчить про ефективне використання трудових ресурсів на підприємстві і підтверджується ростом коефіцієнта використання фонду робочого часу, який збільшився на 22,0% протягом 2020-2022 років.

Ефективність використання основних засобів також впливає на фінансовий стан підприємства та його конкурентоспроможність на ринку. Основні фонди представляють собою частину виробничих фондів, які беруть участь у виробництві протягом тривалого періоду і зберігають свою натуральну форму і властивості, переносячи свою вартість на готовий продукт частинами під час експлуатації.

Наявність і ефективність використання основних засобів на підприємстві, що досліджується, наведені у таблиці 2.5.

Основними показниками, що характеризують ефективність використання основних фондів є фондovіддача, фондомісткість і фондоозброєність.

Таблиця 2.5 - Забезпеченість та ефективність використання основних виробничих фондів на підприємстві

Показники	Роки			Відношення +/-	Темпи росту, %
	2020	2021	2022		
Обсяг валової продукції (у співставних цінах), тис. грн.	220962,00	254590,00	273030,00	52068,00	123,56
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	118388,50	118468,00	146054,50	27666,00	123,37
Фондозабезпеченість, тис. грн.	11,76	10,71	13,07	1,31	111,10
Фондоозброєність, тис. грн.	1517,80	1444,73	1848,79	330,99	121,81
Фондовіддача, грн.	1,87	2,15	1,87	0,003	100,16
Фондоємкість, грн.	0,54	0,47	0,53	-0,001	99,84

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності Ф №24, Ф №1-Баланс, Ф №1-ПВ

Розрахунки показали, що фондозабезпеченість і фондоозброєність в 2022 році порівняно з 2020 роком збільшилась відповідно на 11,10 % та 21,81%.

Причиною цього стало збільшення вартості основних засобів на 23,37 %, при тому що площа сільськогосподарських угідь зросла на 1111,47. Щодо фондоозброєності, то збільшення цього показника пояснюється перевищенням темпів росту вартості основних засобів над темпами росту чисельності робітників.

Збільшення фондоозброєності призвело до збільшення продуктивності праці і в результаті цього цей показник має тенденцію до збільшення. Тобто фонди на підприємстві використовуються інтенсивно. Фондовіддача збільшилась на 0,16%, але фондомісткість зменшилась на 0,16%.

Таким чином, можна зробити висновок, що підприємство достатньо забезпечене фондами та не достатньо ефективно та інтенсивно їх використовує. Причиною цього стало повномасштабне вторгнення росії на територію України.

Для визначення загальної характеристики використаємо зведену таблицю основних економічних показників (таблиця 2.6).

Розглянемо показники, які характеризують в цілому діяльність підприємства.

Таблиця 2.6 - Динаміка основних економічних показників

Показники	Роки			Відхилення у % 2022 р. до 2020 р.
	2020	2021	2022	
Валова продукція				
*на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	2195,63	2301,65	2443,18	111,27
*на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	2832,85	3104,76	3456,08	122,00
*на 100 грн. основних виробничих фондів, тис. грн.	186,64	214,90	186,94	100,16
Валовий прибуток				
*на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	388,07	547,08	1287,80	331,85
*на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	500,69	737,98	1821,70	363,84
*на 100 грн. основних виробничих фондів, тис. грн.	32,99	51,08	98,53	298,70
Чистий прибуток (збиток)				
*на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн.	-268,13	1824,39	-1532,53	571,56
*на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	-345,95	2460,98	-2167,89	626,65
*на 100 грн. основних виробничих фондів, тис. грн.	-22,79	170,34	-117,26	514,46
Рівень сукупної рентабельності (збитковості), %	-6,64	61,96	-50,73	*

Джерело: сформовано автором на основі форми фінансової звітності Ф №24, Ф №1-Баланс, Ф №2, Ф №1-ПВ

Аналізуючи наведені дані таблиці 1.7, можемо констатувати той факт, що за останні роки на підприємстві спостерігається підвищення основних економічних показників діяльності.

Обсяг валової продукції (в співставних цінах 2010 р.) в 2022 році в порівнянні з 2020 роком збільшився на 100 га с.- г. угідь - на 247,55 тис. грн.; обсяг валової продукції на 1 працівника збільшився на 623,23 тис. грн.; обсяг валової продукції на 100 грн. ОВФ збільшився на 0,30 тис. грн. Це свідчить про покращення ефективності використання землі, підвищення продуктивності праці,

та підвищення ефективності використання фондів. В цілому ж по господарству спостерігається підвищення виробництва та покращення використання виробничих ресурсів.

Аналізуючи показник валового прибутку, бачимо його збільшення у 2022 р. в порівнянні з 2020 р. в розрахунку на 100 га с.-г. угідь ВП збільшився на – 899,73 тис. грн., на 1 робітника – також збільшився на 1321 тис. грн., на 100 грн ОВФ – 65,55 тис. грн.

Що стосується чистого прибутку, то в цілому по господарству він в 2022 р. зменшився у порівнянні з 2020 р. Тобто це свідчить про те що підприємство є збитковим.

Не менш важливим, ніж вже наведені, показником ефективності діяльності підприємства є рентабельність. Рентабельність визначає, скільки гривень прибутку отримано підприємством у результаті продажу продукції (робіт, послуг) на одну гривню виручки. Якщо рівень (рентабельності) збитковості продажів у 2020 році був на рівні – 6,64 %, то в 2022 році цей показник становить – 50,73 %. Рентабельність має від’ємне значення за рахунок того, що чистий прибуток мав від’ємне значення.

Отримані результати дають можливість зробити висновок про значне погіршення рентабельності (ефективності) діяльності підприємства.

Потенціал підприємства в якості нематеріальних ресурсів формують, у тому числі, і здібності, що впливають на ефективність використання всіх ресурсів підприємства. Залежно від умов функціонування, які багато в чому визначають можливості підприємства щодо реалізації потенціалу, його величина може змінюватися за незалежним від підприємства причин: у якийсь сприятливий для підприємства період часу воно може демонструвати кращий ринковий потенціал, а інший період протилежний. Для оцінки ефективності його використання скористаємося системою фінансових показників.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Скориставшись

системою показників визначимо всю їх сукупність для ПП «Карла Маркса-2» (таблиця 2.7).

Коефіцієнт покриття має бути більше 2, за даними таблиці ми бачимо, що цей коефіцієнт є меншим; коефіцієнт швидкої ліквідності має бути більшим за 1, у 2020 році він становив 0,0216, а у 2022 році – 0,3728; коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2020 році становив 0,0001, а у 2022 році він збільшився до 0,0178. Частка оборотних засобів в активах у 2020 році становила -0,0128, а у 2022 році вона збільшилася до 0,0083.

Таблиця 2.7 - Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства

№ з/п	Назва показника	2020 рік на к.з.п.	2021 рік на к.з.п.	2022 рік на к.з.п.	Відхилення 2022 р. від 2020 р., +/-
1	Коефіцієнт покриття	0,0391	0,6094	0,5901	0,0193
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,0216	0,2551	0,3728	-0,1177
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,0001	0,0015	0,0178	-0,0163
4	Частка оборотних засобів у активах	-0,0128	-0,1732	-0,0083	-0,1649

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності

Виробничий потенціал підприємства можна розширити виконавши аналіз фінансової стійкості підприємства. Оцінка рівня фінансової стійкості підприємства здійснюється з використанням загальної системи показників, які найбільш часто із них використовуються. Проведемо комплексну оцінку фінансової стійкості підприємства. Вона проводиться шляхом розрахунку відносних показників, що представлені в таблиці 2.8.

Отже, коефіцієнт автономії в загальній сумі капіталу зменшився на 0,468, показники 2021 та 2022 рр. не відповідають нормативу. Коефіцієнт фінансової залежності збільшився на 0,468, збільшення цього показника свідчить про збільшення питомої ваги залучених коштів у фінансуванні підприємства. Нормативне значення коефіцієнта фінансової стійкості має складати більше одиниці, він знаходиться не в межах норми. Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів протягом аналізованого періоду зменшився на 0,0085.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів збільшився на 0,060. Показники коефіцієнту забезпечення власними оборотними засобами зменшились на 0,618. Коефіцієнт поточних зобов'язань збільшився на 0,015 у порівнянні з 2020 роком. А говорячи про показник довгострокових зобов'язань, то він зменшився на 0,015 у порівнянні з 2020 роком.

Таблиця 2.8 - Показники оцінки фінансової стійкості підприємства

№ з/п	Назва показника	Нормативне значення	2020 рік на к.з.п.	2021 рік на к.з.п.	2022 рік на к.з.п.	Відхилення 2022 р. від 2020 р., +/-
1	Коефіцієнт автономії	>0.5	0,702	0,200	0,234	-0,468
2	Коефіцієнт фінансової залежності	<2	0,298	0,800	0,766	0,468
3	Коефіцієнт фінансової стійкості	>1	0,413	0,064	0,190	-0,223
4	Коефіцієнт структури фінансування необоротних активів	<1	0,258	0,223	0,173	-0,085
5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	-	0,123	0,257	0,183	0,060
6	Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	>0.1	0,520	-0,161	-0,098	-0,618
7	Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	<0.2	0,058	0,058	0,042	-0,015
8	Коефіцієнт поточних зобов'язань	>0.5	0,942	0,942	0,958	0,015

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності

Передумовою ефективності використання ресурсного потенціалу є швидкість їх обертання. Здійснення виробничої діяльності вимагає відволікання грошових коштів на запаси, незавершене виробництво, готову продукцію. Відповідно чим коротший є цикл трансформації коштів, тим ефективніша діяльність підприємства. Показники оборотності можуть бути розрахованими за оборотними активами в цілому або за окремими складовими активів. Відповідно

визначають коефіцієнт оборотності запасів, дебіторської заборгованості, тощо. Основні показники ділової активності підприємства, узагальнені в таблиці 2.9.

За даними таблиці 2.9 можемо зробити висновки, що коефіцієнт оборотності активів зменшився на 0,317, що є негативним показником, який показує, що підприємство збільшило неліквідні запаси, які потребують додаткового фінансування. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів зменшився на 0,634. Коефіцієнт оборотності запасів порівняно з попереднім періодом зменшився на 3,765. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості порівняно з попереднім періодом зменшився на 3,980, а кредиторської заборгованості зменшився на 0,295. Коефіцієнти завантаженості активів та активів в обороті відносно аналізованого періоду показують негативний вплив, оскільки вони збільшуються на 0,646.

Таблиця 2.9 - Показники ділової активності

№ з/п	Показник	2020 рік на к.з.п.	2021 рік на к.з.п.	2022 рік на к.з.п.	Відхилення 2022 р. від 2020 р., +/-
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,877	0,624	0,560	-0,317
2	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	1,441	0,944	0,807	-0,634
3	Коефіцієнт оборотності запасів	7,283	2,783	3,517	-3,765
4	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,740	4,462	2,760	-3,980
5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,132	0,916	0,837	-0,295
6	Коефіцієнт завантаженості активів	1,140	1,602	1,786	0,646
7	Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	0,694	1,060	1,239	0,545

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності

Найважливішим показником, що відбиває кінцеві фінансові результати діяльності підприємства, є рентабельність. Виходячи зі складу майна підприємства, в яке вкладаються капітали, та господарських та фінансових операцій, що проводяться підприємцем, доцільно провести аналіз рентабельності за допомогою системи показників.

Показники рентабельності відносяться до найбільш варіабельних за своїм змістом і таких, що трактуються не однозначно. Показники рентабельності відображають економічну ефективність діяльності. Вони адекватніше ніж прибуток відображають результати діяльності підприємства. Різноманітність показник рентабельності визначає альтернативність пошуку шляхів її підвищення. Порядок розрахунку основних показників рентабельності наведені в таблиці 2.10.

З таблиці 2.10 видно, що збільшилась рентабельність продукції на 33,01 п.в.. Відповідно збільшилась і валова рентабельність продажу на 21,34 п.в. Щодо динаміки інших показників рентабельності то зазначимо, згідно фінансової звітності та деяких нульових показників динаміку не вдалося прослідкувати. Наглядово задовільна фінансова звітність показує показники лише за 2021 рік.

Таблиця 2.10- Показники рентабельності

№	Показник	Порядок розрахунку	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення (+/-)
1	2	3	4	5	6	7
1	Рентабельність продукції	$\Phi 2P2000/\Phi 2P2050*100$	109,61	118,58	142,63	33,01
2	Рентабельність підприємства	$\Phi. \text{ № } 2, P.2350/(\Phi. \text{ № } 1, P.1300(\Gamma 3+\Gamma 4)*0,5)*100$	0,00	32,62	0,00	0,00
3	Рентабельність власного капіталу	$\Phi. \text{ № } 2, P. 2290/\Phi. \text{ № } 1, P. 1495(\Gamma 3+\Gamma 4)*0,5)*100$	0,00	81,68	0,00	0,00
4	Рентабельність залученого капіталу	$\Phi. \text{ № } 2, P. 2290/ \Phi. \text{ № } 1, p. 1595 (\Gamma 3+\Gamma 4)+ \Phi. \text{ № } 1, p. 1695 (\Gamma 3+\Gamma 4)*0,5)*100$	0,00	23,31	0,00	0,00
5	Рентабельність необоротних активів	$\Phi. \text{ № } 2, P. 2290/\Phi 1095(\Gamma 3+\Gamma 4)*0,5)*100$	0,00	96,39	0,00	0,00
6	Рентабельність оборотних активів	$\Phi. \text{ № } 2, P. 2290/\Phi. \text{ № } 1, P.1195(\Gamma 3+\Gamma 4)*0,5)*100$	0,00	49,32	0,00	0,00
7	Валова рентабельність продажу	$\Phi 2P2090/\Phi. \text{ № } 2, P.2000*100$	8,55	16,43	29,89	21,34
8	Чиста рентабельність продажу	$\Phi. \text{ № } 2, P.2350/\Phi. \text{ № } 2, P.2000*100$	0,00	54,81	0,00	0,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності

Ці фактори значно позначилися на фінансовому стані підприємства та вимагають негайних заходів для відновлення його рентабельності та стійкості.

Важливо ретельно проаналізувати причини такого зниження рентабельності та розробити стратегії зниження витрат та підвищення ефективності виробництва, щоб забезпечити успішну роботу підприємства в умовах постійних викликів та конкуренції на ринку. На рентабельність продаж впливають такі чинники як: рівень цін; індивідуальна рентабельність продажу окремих видів виробів; структура реалізованих товарів та значення собівартості.

Воєнний конфлікт призвів до знищення і пошкодження сільськогосподарської інфраструктури, забруднення земель та втрати сільськогосподарських площ. Великі території були втрачені, що суттєво вплинуло на обсяги виробництва та збуту сільськогосподарської продукції. Відновлення та реконструкція інфраструктури вимагають значних витрат і часу, що тимчасово обмежує можливості підприємства.

Враховуючи вищезазначені фактори, підприємство має здійснювати адаптацію та перегляд стратегій з метою підвищення ефективності та забезпечення сталого функціонування. Крім того, важливо активно взаємодіяти з державними органами, використовувати підтримку та стимулюючі заходи для підтримки аграрного сектору та розвитку виробничого потенціалу підприємства. Запровадження інноваційних технологій, раціональне використання ресурсів та пошук нових ринків збуту стануть ключовими чинниками для подолання викликів, пов'язаних з війною, та забезпечення успішного розвитку нашого підприємства.

Поліпшення показників ефективності фінансової складової діяльності загалом у всьому підприємству забезпечуються рахунок поліпшення показників з окремих видам виробів. Наприклад, збільшення зростання рентабельності продажів забезпечується рахунок збільшення частки продукції з високої індивідуальної рентабельністю. Тому для того, щоб покращити фінансовий стан підприємства в цілому, необхідно досягти покращення показників щодо окремих видів виробу.

З часом під впливом різних чинників відбувається зміна ціни виробу підприємства. Основними причинами динаміки цін на продукцію є зміна

конструкції виробу, збільшення вартості матеріалів, комплектуючих, витратних матеріалів, заміна дешевих комплектуючих дорожчими, збільшення транспортних витрат і т.д.

2.2 Організація первинного, аналітичного та синтетичного обліку запасів на досліджуваному підприємстві

Для оптимального функціонування сільськогосподарського підприємства важливо належним чином організувати його виробничі процеси.

Необхідно радикально переглянути підходи до розуміння поняття "облікова політика підприємства" у світлі глобалізації та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Основними складовими цієї системи є робочий план рахунків, форма обліку (включаючи регістри та їх взаємодію), методи обробки даних (послідовність запису, збору, обробки та занесення до реєстру), організаційна структура та вибір форми обліку і його взаємодія з іншими відділами.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», «облікова політика» описує сукупність стратегій, які використовує організація для формування та представлення фінансової звітності. І відповідно, облікова політика підприємства зосереджена на застосуванні бухгалтерських процедур разом із досягненням його фінансових та економічних цілей, враховуючи принципи бухгалтерського обліку та чинні законодавчі вимоги [19].

Офіційний документ, який визначає облікову політику ПП «Карла Маркса-2», є Наказ про облікову політику. Цей наказ містить основні директиви від керівництва компанії і набуває чинності з моменту його підписання власником (керівником) підприємства. Хоча обрана облікова політика може змінюватися щороку, проте в будь-якому випадку такі зміни не повинні ставатися принаймні протягом календарного року, з 1 січня по 31 грудня.

Поліпшення документації підприємства включає у себе кращу організацію обліку виробничих запасів. Це включає планування, створення нових документів, вибір форматів для відображення процесів компанії, а також визначення підходів та стилю складання. Усе це становить частину процесу документування бізнес-операцій.

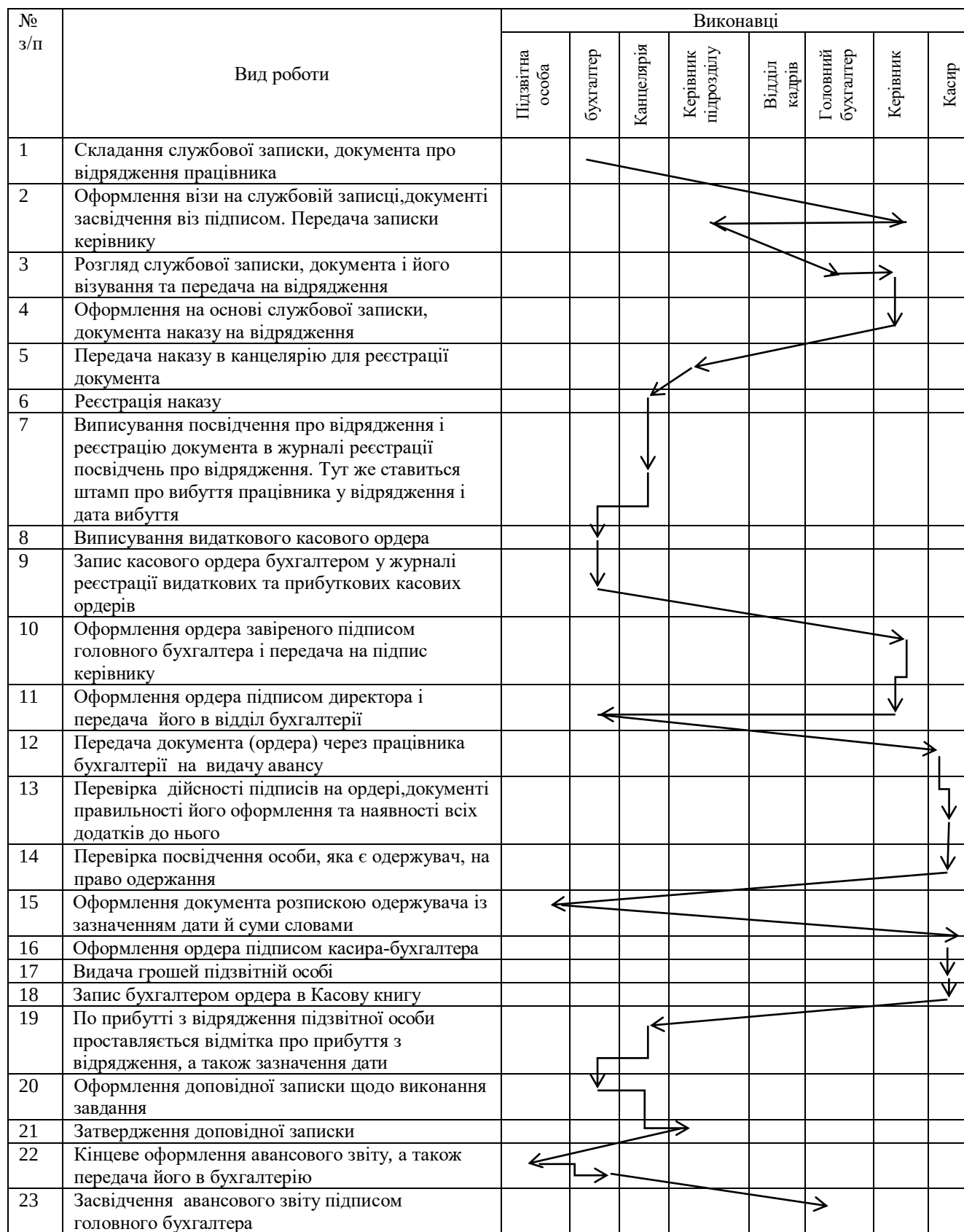
Робочі інструкції використовуються для надання детальних вказівок щодо реєстрації діяльності та збору облікових документів виробничих запасів у даній компанії. Робоча інструкція може мати текстовий (описовий) або синоптичний (оглядовий) формати. Письмові робочі інструкції складаються з переліку завдань, які кожен виконавець повинен виконати у рамках документації певного бізнес-процесу. Оскільки всі дії виконавців, їх взаємозв'язок та весь процес запису операцій представлені у вигляді графічної системи, такий тип інструкції у синоптичній формі є зручним для сприйняття. Цей набір інструкцій називається оперограмою (розкладом операцій).

У таблиці 2.11 наведено послідовність дій, які потрібно виконати для складання звіту щодо використання призначених коштів на придбання запасів. Кожному виконавцю необхідно надати робочі інструкції і занести їх до книги обліку первинних документів, що є ключовою стратегією обліку діяльності підприємства. Замовлення або придбання бланків ґрунтується на робочому альбомі форм первинних документів, який містить перелік зразків документів і облікових реєстрів. Цей альбом розробляється головним бухгалтером та зберігається в бухгалтерії разом з іншими навчальними матеріалами.

Місцезнаходження документів в значній мірі залежить від ретельно спланованого обігу документів. Від моменту їх створення до їхнього архівування необхідно пройти через систему дій та процесів, які були уважно продумані й організовані.

За ведення обліку фінансово-господарської діяльності підприємства відповідає структурний підрозділ - бухгалтерія. Бухгалтерія ПП «Карла Маркса-2» є окремим підрозділом управління, який підпорядковується директору підприємства.

Таблиця 2.11 - Оперограма процесу оформлення звіту про використання коштів наданих під звіт

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Головний бухгалтер ПП «Карла Маркса-2» особисто, як це зазначено у законодавчих актах та нормативних документах підприємства, відповідає за організацію бухгалтерського обліку.

Він має глибоке розуміння організаційної структури підприємства, опановує діючі системи оплати праці, орієнтується на строки подання звітності до контролюючих органів та постійно надає достовірну інформацію керівництву про економічну діяльність підприємства. В бухгалтерії працюють два штатних працівника.

Для організації бухгалтерського обліку на ПП «Карла Маркса-2» використовується журнально-ордерна форма обліку.

Рисунок 2.1 – Схема запису операцій у реєстри журнально-ордерної форми з обліку виробничих запасів у ПП «Карла Маркса-2»

Джерело: сформовано автором на основі даних підприємства

Журнали-ордери та їх допоміжні відомості містять спеціальні облікові реєстри, які дозволяють проводити аналітичний та синтетичний облік одночасно, навіть коли аналітичні дані неможливо відобразити у журналах-ордерах.

Посадова інструкція визначає привілеї, обов'язки, зобов'язання та завдання посадової особи. У цьому документі вказано програмні цілі та завдання, форми управління, а також використання інформаційно-технологічних засобів управління.

Одним зі способів оптимізації роботи бухгалтерів є паспортизація, атестація та раціоналізація їх робочих місць. На підприємстві створюються спеціальні комісії для проведення цієї роботи.

Атестація робочих місць у бухгалтерії означає комплексну оцінку відповідності нормативним вимогам та передовому досвіду. Основною метою цієї атестації є покращення робочих місць шляхом їх раціоналізації.

Ефективне планування, ведення обліку та професійна діяльність у виявленні потенційних можливостей у виробництві суттєво залежать від процесу атестації робочих місць.

Паспортизація, яка передбачає облік і реєстрацію робочих місць через первинні документи з описом організаційно-технічних характеристик та їх фактичної вартості на момент атестації, є основою цього процесу.

Значну частину виробничих запасів (паливо, запасні частини, мінеральні добрива) сільськогосподарські підприємства придбають. Основним первинним документом на прибуткування матеріальних цінностей, що надходять від підприємств постачальників є рахунок-фактура. До рахунків-фактур можуть додаватися і інші документи постачальників: товарно-транспортні накладні, квитанції тощо.

Для оформлення відпуску матеріалів, кормів, насіння, продуктів, мінеральних добрив, сировини, запасних частин та інших товарно-матеріальних цінностей рекомендується використовувати накопичувальні документи — спеціалізовані форми «Лімітно-забірну картку на отримання матеріальних цінностей» (форма № ВЗСГ-1) та «Лімітно-забірну картку на отримання запасних

частин» (форма № ВЗСГ-2), або типові форми, затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 року № 193: «Лімітно-забірну картку» (форма № М-8), «Лімітно-забірну картку» (форма № М-9), «Лімітно-забірну картку № __» (форма № М-28) та «Лімітно-забірну картку № __» (форма № М-28а).

Лімітно-забірні картки служать підтвердним документом для списання матеріальних цінностей зі складів структурних підрозділів сільськогосподарських підприємств, допоміжних та промислових виробництв, а також для поточного контролю за додержанням встановлених лімітів відпуску матеріалів на виробничі потреби.

Лімітно-забірні картки виписуються бухгалтерією (відділом постачання або іншою відповідальною особою) на одне або декілька найменувань матеріалів у двох примірниках терміном на один місяць. Після реєстрації в *Книзі обліку* один примірник видається матеріально-відповідальним особам структурних підрозділів сільськогосподарського підприємства (агроному, зоотехніку, ветеринарному лікарю і т. д.), а другий – завідувачому складу (комори) чи інших складських приміщень.

Лімітно-забірні картки на відпуск насіння, добрив виписують в бухгалтерії у відповідності з планом сівби насіння та внесення добрив. В *лімітно-забірних картках* вказується площа висіву (внесення добрив) та норма висіву насіння (внесення добрив) на одиницю площі. В окремих випадках лімітно-забірна картка може відкриватися за окремим виробничим замовленням на виробництво сільськогосподарської продукції.

Відпуск товарно-матеріальних цінностей в виробництво здійснюється завідувачим складом при пред'явленні представником структурного підрозділу свого примірника лімітно-забірної картки.

Завідуючий складом відмічає в обох примірниках дату і кількість відпущених матеріальних цінностей і виводить залишок ліміту по номенклатурному номеру та ставить свій підпис про видачу, а представник структурного підрозділу підписується в них за одержані матеріальні цінності.

Після використання ліміту або після закінчення строку дії картки видача цінностей не проводиться.

Здача завідуючим складом *лімітно-забірних карток* в бухгалтерію проводиться в кінці місяця разом зі Звітом про рух матеріальних цінностей.

Спеціалізовану форму «Лімітно-забірну картку на отримання запасних частин» (форма № ВЗСГ-2) застосовують для списання зі складу відпущених і одержаних запасних частин. Строк дії картки встановлено, як правило, не більше 15 днів і обов'язково в межах звітного місяця. Підставою для виписки бухгалтерією лімітно-забірної картки є «Відомість дефектів на ремонт машини» (форма № ВЗСГ-6).

При відсутності відомості дефектів на ремонт машин, а також при відпуску запасних частин і ремонтних матеріалів на ремонт у період польових робіт ліміт розраховують на підставі кошторису на ремонт і технічне обслуговування машин, затвердженого керівником підприємства.

При складанні «Лімітно-забірної картки на отримання запасних частин» (форма № ВЗСГ-2) необхідно користуватися каталогами запасних частин до автомобілів і тракторної техніки, які передбачають типізацію запасних частин, їх призначення, ціну на запасні частини тощо.

Після внесення мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин по кожному полю в розрізі культур керівником структурного підрозділу та агрономом складається спеціалізована форма «Акт №___ про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин» (форма № ВЗСГ-3). В цьому Акті вказується площа, способи й строки внесення добрив (за видами), кількість внесених добрив під кожную культуру окремо в натуральних показниках і в переводі на діючу речовину. Підписують Акт керівник структурного підрозділу та агроном. Затверджується Акт керівником підприємства.

До Акта додаються *лімітно-забірні картки* на отримання матеріальних цінностей, накладні по яких отримано добрива та засоби хімічного захисту

рослин, і разом передаються до бухгалтерії підприємства для перевірки та проведення записів в регістрах бухгалтерського обліку.

Для списання насіння і садивного матеріалу до витрат на вирощування відповідних сільськогосподарських культур сільськогосподарськими підприємствами рекомендовано використовувати спеціалізовану форму «Акт №__ витрати насіння і садивного матеріалу» (форма № ВЗСГ-4)

Після завершення сівби (посадки) по окремих ділянках та полях сівозміни бригадиром та агрономом в двох примірниках складається «Акт №__ витрати насіння і садивного матеріалу» (форма № ВЗСГ-4). Записи здійснюються за назвами насіння (садивного матеріалу), в розрізі культур по окремих ділянках (номер поля), вказується площа та витрачене насіння (садивний матеріал) за нормою і фактичні витрати на 1 гектар та на всю площу. Ціна і сума визначається в залежності від обраного методу оцінки по списанню виробничих запасів згідно П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 30 «Біологічні активи».

До Акта додаються документи на підставі яких проводилася видача насіння і садивного матеріалу зі складу «Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей» (форма № ВЗСГ-1), «Накладна (внутрігосподарського призначення)» (форма № ВЗСГ-8) та інші документи, які підтверджують його сортову якість насіння (садивного матеріалу).

Акт затверджується керівником підприємства або уповноваженою особою (головним агрономом), після чого передається в бухгалтерію для відповідних записів в регістрах бухгалтерського обліку.

Для відпуску продукції, товарно-матеріальних цінностей зі складів сільськогосподарських підприємств відділенням, фермам, бригадам та іншим виробничим підрозділам, при реалізації за готівку своїм працівникам, а також для оприбуткування продукції та інших товарно-матеріальних цінностей, що надійшли з виробництва та придбані за готівку рекомендується застосовувати спеціалізовану форму «Накладна (внутрігосподарського призначення)» (форма № ВЗСГ-8).

У Накладній (внутрігосподарського призначення) вказують назву продукції, код синтетичного обліку, одиницю виміру, кількість відпущених (прийнятих) цінностей, ціну, суму, підписи відповідальних осіб, які здійснили господарську операцію і т.д.

Для обліку відпуску (реалізації) продукції, матеріальних цінностей стороннім організаціям та підприємствам рекомендується застосовувати спеціалізовану форму - «Товарна накладна» (форма ВЗСГ-7).

Товарна накладна виписується в бухгалтерії у двох примірниках на підставі договорів (контрактів), нарядів й інших відповідних документів та при пред'явленні одержувачем Довіреності. Перший примірник Товарної накладної залишається на складі (коморі) чи іншому місці зберігання продукції у матеріально-відповідальній особі, яка провела відпуск продукції, матеріалів, другий в одержувача (покупця) продукції, матеріалів.

Товарна накладна підписується керівником підприємства, головним бухгалтером, особою, яка відпустила цінності, і одержувачем та засвідчується печаткою.

Для оформлення списання зношених і непридатних для подальшого використання виробничого та господарського інвентарю, малоцінних і швидкозношуваних предметів рекомендовано застосовувати спеціалізовану форму «Акт №__ на списання виробничого та господарського інвентарю» форма № ВЗСГ-5.

Акт оформляється постійно-діючою комісією, склад якої затверджується наказом про облікову політику підприємства. До складу комісії включають керівника структурного підрозділу-голова комісії, матеріально-відповідальну особу, бухгалтера та інших працівників (бригадира, зоотехніка, виконроба, ветлікаря).

В Акті на списання виробничого та господарського інвентарю вказують назву малоцінних та швидкозношуваних предметів, які підлягають списанню, код синтетичного обліку, одиницю виміру, кількість, ціну, суму та причину непридатності, спосіб знищення предметів. На зворотній стороні проводиться

Розрахунок результатів від ліквідації об'єкта. Акт складається комісією в одному примірнику. Після здачі списаних предметів в утиль, акт із розпискою комісника здається в бухгалтерію. На різні види малоцінних і швидкозношуваних предметів акти на списання складаються окремо.

Аналітичний облік запасів у бухгалтерії підприємства ведуть у Сальдових відомостях на підставі перевірених та про таксованих Звітів про рух матеріальних цінностей. Сальдові відомості можуть бути двох варіантів ф. № 41 та ф. № 41а. При першому варіанті сальдову відомість ф. № 41 відкривають і ведуть по матеріально-відповідальних особах. При другому варіанті сальдову відомість ф. № 41а ведуть в цілому по господарству з розшифровкою за матеріально-відповідальними особами. Варіант сальдових відомостей вибирає головний бухгалтер в залежності від умов підприємства.

Дані про наявність і рух матеріальних цінностей в грошовому виразі за місцями зберігання (матеріально-відповідальними особами) узагальнюються за місяць в розрізі синтетичних рахунків (субрахунків) в Журналі-ордері № 5 А с.-г., який об'єднано з відомістю. Транспортно-заготівельні витрати, пов'язані з придбанням матеріальних цінностей, визначаються на підставі Журналів-ордерів № 3 В с.-г., № 3 Г с.-г. (на суму витрат, пов'язаних з доставкою силами постачальників та інших організацій); № 3 А с.-г. (на суму витрат по службових відрядженнях, пов'язаних з придбанням матеріалів тощо); № 5 В с.-г. (на суму витрат допоміжних виробництв, пов'язаних з доставкою); № 5 Б с.-г. (на суму заробітної плати нарахованої за навантаження та розвантаження цінностей, які надходять від постачальників). Розподіл транспортно-заготівельних витрат обирається підприємством за наступними варіантами:

- шляхом прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, які придбані;
- за середнім відсотком.

Методика розрахунку розподілу витрат пов'язаних з придбанням товарно-матеріальних цінностей за період передбачена в Журналі-ордері № 5 А с.-г. та відомості.

Кредитові обороти по синтетичних рахунках (субрахунках) з обліку виробничих запасів, МШП, готової продукції та товарів з Журналу-ордеру № 5 А с.-г. переносять в Головну книгу.

2.3 Порядок проведення інвентаризації запасів та відображення її результатів в обліку приватного підприємства

Керуючись вказівками Міністерства фінансів України, інвентаризаційна комісія, призначена розпорядженням керівника підприємства, здійснює перерахунок виробничих запасів у присутності осіб, відповідальних за матеріальні цінності. Підприємства формують результати інвентаризації залишків виробничих запасів відповідно до встановлених вимог Інструкції з інвентаризації різних видів активів, яку затвердило Міністерство фінансів України. ПП «Карла Маркса-2» створило комісію, в яку входять головний бухгалтер, інженер, механік та агроном.

Інвентаризація виробничих запасів проводиться не менше одного разу на рік згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16 липня 1999 року [26]. Інвентаризація проводиться з метою забезпечення достовірності бухгалтерського обліку шляхом їх зіставлення з фактичною наявністю майна.

Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власниками підприємства, коли її проведення є обов'язковим - згідно із законодавством.

Проведення інвентаризації є обов'язковим:

- перед складанням річної бухгалтерської звітності;
- при зміні матеріально відповідальних осіб (на день приймання-передавання справ);
- при встановленні фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів);
- після пожежі або стихійного лиха (на день після закінчення явищ);

- у випадку ліквідації підприємства;
- згідно розпоряджень судових та слідчих органів;
- при передачі майна підприємства в оренду;
- при передачі підприємства з одного підприємства в інше, з одного розпорядження в інше (на встановлену дату передачі).

Відповідальність за організацію інвентаризацій несе керівник підприємства, який повинен створити необхідні умови для її проведення у стислі строки, визначити об'єкти, кількість і терміни проведення інвентаризації, крім випадків, коли проведення інвентаризації є обов'язковим.

Виробничі запаси (товарно-матеріальні цінності) вносяться до інвентаризаційного опису по кожному окремому найменуванню. При їх інвентаризації встановлюється фактична наявність сировини, матеріалів, палива, купованих комплектуючих виробів і напівфабрикатів, тари, запасних частин, малоцінних і швидкозношуваних предметів, готової продукції та інших матеріальних цінностей.

Інвентаризація виробничих запасів, як правило, здійснюється в порядку розташування цінностей у даному приміщенні. Під час інвентаризації не можна допускати безладного переходу від одного виду товарно-матеріальних цінностей до іншого. При зберіганні цінностей у різних ізольованих приміщеннях в однієї матеріально відповідальної особи інвентаризація здійснюється послідовно по місцях зберігання. Після перевірки цінностей вхід до приміщення опломбовується і комісія переходить для роботи в наступне приміщення.

Товарно-матеріальні цінності, що належать іншими підприємствам і перебувають на відповідальному зберіганні, інвентаризуються одночасно з власними виробничими запасами. На ці цінності складається окремий інвентаризаційний опис, в якому робиться посилання на відповідні документи, що підтверджують прийняття цих цінностей на відповідальне зберігання.

Товарно-матеріальні цінності, що надходять на підприємство під час проведення інвентаризації, приймаються матеріально відповідальними особами у присутності членів інвентаризаційної комісії та вносяться до окремого

інвентаризаційного опису «Товарно-матеріальні цінності, що надійшли під час інвентаризації», в якому вказується, коли і від кого надійшли матеріали, дата і номер прибуткового документа, найменування, кількість, ціна і загальна сума цінностей, що надійшли. Водночас на прибутковому документі за підписом голови інвентаризаційної комісії робиться позначка «після інвентаризації» з посиланням на дату і номер опису, до якого занесені ці цінності.

На великих складах при тривалому проведенні інвентаризації у виняткових випадках і тільки з письмового дозволу керівника і головного бухгалтера підприємства у процесі інвентаризації товарно-матеріальні цінності можуть відпускатися матеріально відповідальними особами у присутності членів інвентаризаційної комісії. Такі цінності вносяться до окремого інвентаризаційного опису за найменуванням «Товарно-матеріальні цінності, відпущені під час інвентаризації». У видаткових документах у таких випадках також робиться відповідна позначка за підписом голови інвентаризаційної комісії.

При інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, що перебувають у дорозі, відвантажених, не оплачених у строк покупцями, а також тих, що знаходяться на складах інших підприємств або організацій, перевіряється обґрунтованість сум, облікованих на відповідних рахунках. Причому на рахунках бухгалтерського обліку можуть залишитися тільки суми товарно-матеріальних цінностей, підтверджені належним чином оформленими документами. Інвентаризаційні описи (акти) складаються окремо по кожному такому виду цінностей.

В описах на товарно-матеріальні цінності, що перебувають у дорозі, по кожному окремому відправленню наводяться такі дані: найменування (згідно з документом), кількість і вартість (згідно з даними обліку), дата відвантаження, а також перелік і номери документів, на підставі яких ці цінності, які не прибули у встановлений термін і значаться в обліку як матеріали в дорозі, необхідно перевірити, яких заходів вжито до їх розшуку.

У процесі інвентаризації визначається фактична наявність цінностей, виявляються відхилення від даних книг обліку і причини відхилень.

Інвентаризаційні описи (акти) разом з висновками робочої комісії здають до бухгалтерії для виявлення кінцевих результатів. При цьому бухгалтерія складає звірювальну відомість, в якій послідовно виконуються такі розрахункові процедури: здійснюється взаємний залік лишків і нестач внаслідок пересортиці; здійснюється розрахунок природної нестачі; визначається кінцеві результати інвентаризації.

Таблиця 2.11 - Відображення в бухгалтерському обліку підприємства результатів інвентаризації запасів

№ з\п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
Виявлено нестачу			
а) списання нестачі запасів в межах норм			
1	Списано облікову вартість запасів, яких на вистачає	91	20
2	відображення податкового кредиту	949	641
б) списання нестачі запасів понад норми			
1	Списано облікову вартість запасів, яких не вистачає	947	20
2	Віднесено на витрати звітного періоду суму податкового кредиту запасів, яких не вистачає	949	641
3	Списано нестачу на фінансовий результат	791	947
4	Списано на фінансовий результат податковий кредит	791	949
5	Відображено виникнення дебіторської заборгованості та доходу, після встановлення винної особи на загальну суму відшкодування	375	716
6	Списано із позабалансового обліку суму нестачі запасів		375
7	Відображено утримання суми відшкодування шкоди із заробітної плати	661	375
8	Відображено суму, що підлягає перерахуванню до бюджету	716	641
9	Відображено дохід від раніше списаних доходів на фінансовий результат	716	791
Виявлено надлишки			
1	На вартість виявлених в надлишку запасів	20	719
2	Списана вартість запасів, яку виявлено в надлишку на фінансовий результат	719	791

Джерело: сформовано автором за даними підприємства

Результати інвентаризації після затвердження керівником відображаються у бухгалтерському обліку підприємства у тому місяці, в якому проведена (закінчена) інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року (таблиця 2.11). У пояснювальній записці до річного звіту підприємства наводяться відомості про результати проведених протягом року інвентаризацій.

По завершенні інвентаризації виробничих запасів складають інвентаризаційний опис. Оформлені інвентаризаційні описи комісією передаються до бухгалтерії, де дані інвентаризації порівнюються з даними бухгалтерського обліку (лишки або нестачі, якщо вони мали місце). Виробничі запаси, по яких виявлено розходження з даними бухгалтерського обліку, записують в порівняльну відомість, а матеріально відповідальні особи повинні дати інвентаризаційній комісії письмові пояснення що до причин їх виникнення. Свої висновки і пропозиції що до урегулювання інвентаризаційних різниць комісія оформлює протоколом і подає на затвердження керівнику підприємства. Керівник повинен прийняти рішення про оприбуткування лишків та списання нестач запасів і затвердити протокол у п'ятиденний термін.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Удосконалення облікового процесу запасів на сільськогосподарських підприємствах

Процедура обліку в сегменті «Виробничі запаси» розглядається як сукупність процесів, що розбиваються на окремі етапи, на яких відбуваються початкові, поточні та завершальні бухгалтерські дії. Дії, які виконуються під час обліку, групуються за їх суттю у відповідні категорії.

Ефективність використання часу під час облікового процесу залежить від числа та тривалості операцій, співвідношення основних та допоміжних операцій, а також співвідношення витраченого часу на операції та перерви. Ці чинники впливають на успішне проведення операцій, і їх правильне виконання потребує розуміння потоку документів у бухгалтерському обліку різних підрозділів підприємства. Ця складна структура може ускладнити розуміння, але для вирішення цієї проблеми використання програми MS Visio для створення блок-схем бухгалтерських документів, зокрема, для розрахунку зарплати працівників, може бути вельми корисним. Ця програма дозволяє легко відокремлювати різні структурні підрозділи за допомогою «пулів», що спрощує процес перевірки наданої інформації.

Для підвищення ефективності обліку виробничих запасів можна вдосконалити документи та облікові реєстри, такі як документи накопичення, попередня інформація про рух матеріалів, операційні документи і картки складського обліку. Чітке документування операцій з приймання та витрат матеріалів практично дозволяє належно систематизувати облік виробничих запасів на сучасних підприємствах. У разі потреби встановлений ліміт на картках складського обліку може бути використаний для видачі матеріалів на

виробництво за підписом відповідальної особи. Нами запропоновано документацію з обліку виробничих запасів, яка враховує особливості господарювання у сучасному суспільстві, такі як «Відомості витрат сировини на виробництво продукції» та «Зведені відомості про надходження та витрати сировини».

Для більш точного розподілу вартості матеріалів за напрямком витрат, необхідно класифікувати матеріали. Також рекомендується розподіляти їх пропорційно показникам, враховуючи, що відсоток відхилень залежить від обсягу або кількості перевезених предметів.

Деталізація окремих субрахунків з обліку виробничих запасів із прив'язкою до облікової інформації про їх ефективне використання у виробничому процесі стане можливою, завдяки пропозиції щодо використання додаткових субрахунків для обліку виробничих запасів.

Залишки виробництва іноді можуть бути враховані серед основних або допоміжних ресурсів на підприємствах, якщо існує можливість їх подальшого використання. Для кращого обліку матеріалів та сировини запропоновано створити нові групи аналітичних рахунків: «Основна сировина», «Додаткова сировина», «Допоміжні матеріали», «Відходи» у рахунках з кодами 20101-20104 відповідно до їх категорій.

Придбання виробничих запасів охоплює кілька етапів, які є важливими для його успішного впровадження. У зв'язку з цим ми пропонуємо спланувати процес придбання сировини та матеріалів, використовуючи наступні кроки обліку й контролю:

1. Створення списку постачальників виробничих запасів.
2. Відбір постачальників та укладання договорів на закупівлю.
3. Організація доставки та перевірка якості отриманої сировини після її прибуття.

Ця система обліку допоможе контролювати угоди з постачання, якість отриманої сировини та встановлення собівартості продукції. Такий підхід сприятиме ефективному управлінню внутрішніми процесами підприємства.

Бухгалтерський облік має враховувати процеси придбання сировини, а також витрати на її транспортування. Різні облікові записи використовуються підприємствами для збору даних про витрати на транспортування та придбання. Для ефективного обліку та контролю наступних етапів ми рекомендуємо використовувати рахунок 2011 «Витрати на придбання виробничих запасів» та відповідні аналітичні рахунки, які відносяться до нього, згідно з даними таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Рекомендований склад рахунка 2011 «Витрати на придбання виробничих запасів»

№ з\п	Код аналітичного рахунку	Назва аналітичного рахунку
1	20111	Транспортно-заготівельні витрати
2	20112	Оплата праці вантажникам
3	20113	Витрати на ремонт приймального пункту
4	20114	Витрати на відрядження робітників із укладанням договорів
5	20115	Семінари
6	20116	Витрати на зберігання виробничих запасів
7	20117	Інші витрати

Джерело: сформовано автором на основі власних наукових досліджень

Сума витрат, пов'язаних з закупівлею необхідних матеріальних цінностей та їхнім транспортуванням до пункту призначення, визначається початковою вартістю відповідно до чинних нормативних документів. Прямі витрати на придбання сировини та матеріалів, вказаних у прибутковому документі постачальника, можна включати до початкової вартості. Але інші види витрат, такі як оплата праці вантажників, амортизація транспортних засобів або витрати на паливо, не можуть бути безпосередньо включені методом прямого списання у облік запасів. Ці витрати доцільно відображати на окремому аналітичному рахунку 2011 «Витрати на придбання виробничо-матеріальних цінностей», який є частиною субрахунків рахунку 20 «Виробничі запаси».

Для ефективного контролю за збереженням норм запасів та витрат матеріальних ресурсів можуть бути впроваджені ефективні методи первинного та поточного контролю. Також важливо приділити увагу оперативному обліку руху напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей та вузлів у виробництві. Бухгалтерська інформація може бути корисною для визначення місцезнаходження запасів, зниження вартості виробництва через ефективне використання ресурсів, зниження стандартів витрат і належного зберігання.

У загальній системі фінансового управління компаній постають виклики, пов'язані з впровадженням нових технологій управління фінансами, зокрема системи управління оборотними активами, такими як виробничі запаси, у контексті цифрової економіки. Мета політики управління оборотним капіталом полягає у встановленні обсягу та структури запасів, їхнього фінансування та відношень, що забезпечують довгострокову виробничу активність та ефективність фінансових операцій організації. У прийнятті політики управління оборотними активами важливо враховувати різноманітні об'єкти управління, включаючи сировину, матеріали, незавершене виробництво, готову продукцію, грошові кошти, дебіторську заборгованість та інші оборотні активи.

Різні види політики та методологічні підходи можуть використовуватися для управління різноманітними оборотними активами підприємства. Економічні процедури відіграють ключову роль у керуванні цими активами, надаючи цифрові маркери та чіткі цілі, що спрощують порівняння результатів.

Основні кроки в управлінні оборотними активами включають вивчення балансів, аналіз руху, вибір оптимального рівня, прогнозування та планування, а також порівняння фактичних результатів з прогнозованими.

Управління оборотними активами організації передбачає використання різних методів розрахунку, таких як аналітичний, коефіцієнтний розрахунок та прямий розрахунок (нормування за розрахунковими показниками величини запасів). Техніки, що використовуються для управління оборотними активами, різноманітні, тому організація повинна вибрати ті, що відповідають її політиці управління.

Однак через недостатність розвиненості основних елементів системи управління менш ліквідними активами, у практиці управлінських процесів, залишаються певні недоліки.

Підприємства, які виробляють готову продукцію, утримують незавершене виробництво та мають виробничі запаси, повинні враховувати, що ефективне управління виробничими запасами є важливою вимогою для неперервної роботи підприємства, оскільки ці запаси становлять значну частину оборотних коштів.

Вдосконалення функціонування оборотних коштів та оптимізація управління ними в умовах змін у економіці України вимагають комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня нормування та планування. Одним із значущих шляхів у цьому контексті є запропонована система управління оборотним капіталом підприємства, що базується на концепції «точно вчасно». Цей підхід спрямований на оптимізацію грошових потоків та підвищення загальної ефективності діяльності підприємства.

Механізм управління оборотним капіталом включає різноманітні компоненти, які охоплюють організаційні, процесні, інформаційні та функціональні аспекти. Кожен з цих компонентів відповідає окремій стадії виробничого циклу та співпрацює взаємодіючи між собою. Один із ключових чинників підвищення ефективності полягає в урахуванні впливу організаційних складових на механізм управління оборотним капіталом, який розроблений компанією на основі концепції «точно вчасно».

Ефективність діяльності компанії в усіх напрямках сильно залежить від наявних активів, їх продуктивності та масштабів господарської діяльності. Процесна складова цього механізму включає управління складовими оборотного капіталу, розподілене на три основні групи, кожна з яких впливає на остаточний результат обороту. Ці групи включають управління грошовими потоками, управління дебіторською заборгованістю та управління запасами.

Оцінка мінімально необхідної кількості грошових активів має важливе значення для управління готівкою. Рекомендується базувати її на прогнозуванні грошових потоків для поточних бізнес-операцій та визначенні інвестицій у них на

наступні роки. Оцінка стану дебіторської заборгованості або ймовірності безнадійної заборгованості для кожної групи дебіторської заборгованості є ще одним важливим аспектом управління оборотним капіталом. Слід враховувати стан розрахунків з клієнтами за простроченими рахунками та зосереджуватися на рівновазі між кредиторською та дебіторською заборгованістю, надавати знижки за дострокову оплату для збільшення клієнтської бази та зменшення ризику несплати відомими клієнтами.

Головна увага в функціональній діяльності підприємства приділяється управлінню запасами. Основна мета цього управління полягає в зниженні річних витрат на утримання запасів, одночасно забезпечуючи задоволення клієнтів. Важливість управління запасами пояснюється тим, що виробництво - це процес, під час якого матеріальні ресурси перетворюються у кінцеві товари. Власники бізнесу усвідомлюють це особливо під час цифрової трансформації економіки та впровадження технологій Industry 4.0.

Управління запасами має велике значення для підтримки рівня виробництва та задоволення клієнтів, при цьому мінімізуючи витрати на зберігання, складування, утилізацію невикористаних запасів і уникнення дефектів. Ретельне вивчення всіх компонентів управління запасами є важливим для ефективного функціонування механізму управління оборотним капіталом підприємства за концепцією «точно вчасно».

Ідея управління «точно вчасно» відрізняється від звичайного менеджменту тим, що спрямована на скорочення часу виробництва та зменшення різних видів витрат, які можуть виникнути в процесі. Один з найбільш вдалих застосувань цієї системи передбачає наявність або відсутність мінімальних запасів ресурсів, необхідних для виробництва, які надходять точно вчасно.

Запаси розглядаються як ключовий компонент загальної системи в традиційному підході до організації праці. Сучасні теорії управління ставлять за мету мінімізувати кількість запасів, одночасно змінюючи основний графік, щоб забезпечити більш тісний зв'язок між матеріалами та витратами на них. Все це

робиться з урахуванням непередбачуваних проблем та потребує менших запасів при збереженні ефективності.

Можна забезпечити високий рівень відповідності між попитом та пропозицією. Це можна досягти шляхом повного усунення розбіжностей між попитом і пропозицією, що дозволить досягти нульового рівня запасів. Сучасні технології «точно вчасно» та розширені логістичні системи використовують різні концепції, такі як оптимізація запасів у логістичних каналах, швидкі логістичні системи, вирівнювання рівня запасів, групові технології, гнучке автоматизоване виробництво, системи загального статистичного контролю та управління циклами якості продукції.

Впровадження системи «точно вчасно» призводить до скорочення циклу виконання замовлення та підвищує його надійність у цифровізованій економіці. Це зменшує потребу у резервних запасах, що складаються з додаткових одиниць товарів, які зберігаються на випадок дефіциту. Такий підхід дозволяє прискорити графік виробництва і отримати час для реагування на ринкові зміни.

Менше виробництво в дрібних партіях також надає більшу гнучкість. Цей підхід сприяє покращенню якості виготовлення, оскільки замовлення меншої кількості товарів дозволяє швидше виявляти проблеми з якістю та швидко їх виправляти. Це також допомагає співробітникам краще оцінити цінність якості, підвищуючи стандарти виробництва на робочому місці.

Інші переваги системи «точно вчасно» включають зниження капітальних витрат на утримання запасів сировини та готової продукції, зниження ймовірності морального старіння запасів, мінімізацію втрат через брак і витрат на оформлення документації. Інтеграція технології «точно вчасно» в систему управління оборотними активами підприємства відображається як вдалий крок для оптимізації процесів.

У зв'язку зі зростаючим попитом на швидку та точну інформацію, проблеми, пов'язані з обліком виробничих запасів, стають більш актуальними. Зменшення витрат, оптимізація виробництва, підвищення ефективності і

покращення фінансового стану підприємства - це результати успішного та раціонального управління запасами.

Для вирішення проблем, пов'язаних з обліком товарно-матеріальних цінностей у зв'язку з розвитком ринкових відносин та міжнародних стандартів, а також широким впровадженням комп'ютерних технологій, потрібні нові організаційно-методичні підходи (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 - Етапи створення документів при придбанні матеріальних цінностей

Документи 1С:Бухгалтерія	Операція	На підставі
1. «Договір»	Укладання договору з постачальником на поставку запасів	Репутація контрагента
2. «Вхідний рахунок»	Реєстрація рахунку, пред'явленого постачальником	Договору
3. «Платіжна інструкція»	Доручення банку оплатити конкретні документи	Рахунку вхідного
4. «Банківська виписка»	Виплата авансу постачальникові з видом операції «Оплата замовлення постачальнику»	Рахунку - фактури
5. «Прийомний акт»	Надходження запасів на склад	Рахунку вхідного
6. «Книга придбання»	Реєстрація Податкової накладної постачальника	Податкової накладної
7. «Витрати на придбання»	Реєстрація додаткових витрат на придбання запасів	Прибуткової накладної
8. «Повернення постачальнику»	Повернення матеріальних цінностей постачальникові	Видаткової накладної
9. «Банківська виписка»	Повернення грошей від постачальника за повернуті матеріальні цінності	Платіжної інструкції

Джерело: сформовано автором на основі власних наукових досліджень

Отже, автоматизація бухгалтерського обліку має ключове значення для підвищення ефективності управління запасами та точності економічної інформації. Використання комп'ютерної техніки у бухгалтерському обліку суттєво поліпшує організацію підприємства та продуктивність бухгалтерів. Це пояснюється тим, що автоматизована обробка облікових даних вимагає чіткої документації облікових операцій у вигляді алгоритмів, які змінюють порядок виконання бухгалтерських завдань. Проблеми, пов'язані з аналітичним обліком, можна вирішити завдяки комп'ютеризації обліку запасів. З використанням

комп'ютерних технологій можна ефективно вести аналітичний облік з будь-яким рівнем деталізації та широким спектром об'єктів аналізу, а також реєструвати операції у хронологічному та систематичному порядку в умовах синтетичного та аналітичного обліку. Використання паперових форм обліку, навпаки, потребує збільшення чисельності облікових працівників для підвищення рівня деталізації аналітичного обліку та обсягу об'єктів аналізу. Одночасно автоматизація забезпечує контроль за відповідністю даних аналітичного та синтетичного обліку.

Для автоматизації обліку запасів використовуються різні підходи на практиці:

1. Застосування універсального програмного забезпечення або окремих модулів, наявність фахівців в автоматизованому відділі для оптимізації бухгалтерських процесів та залучення персоналу бухгалтерії до використання електронних таблиць для автоматизації певних завдань.

2. Проведення інвентаризації за допомогою неадекватного обладнання та обробка даних недостатньою якістю. У практиці рекомендується використовувати популярні бухгалтерські програми, такі як «1С:Бухгалтерія», та електронні таблиці «Excel», які широко застосовуються на промислових підприємствах.

Запровадження версії програмного забезпечення «1С: Бухгалтерія 8.2» відкриває нові можливості. Ця версія включає повний бухгалтерський облік в організації, що враховує основні документи, облік виробництва, продажі та інше.

Деякі переваги використання цієї програми для відстеження активів компанії включають:

- Система, що дозволяє зберігати записи кількох організацій у одній базі даних. Загальні переліки товарів, витрат і контрагентів можуть бути використані різними організаціями.

- Додавання можливості пакетного обліку в «1С: Бухгалтерія 8.2», розширюючи сферу застосування стандартного рішення, зокрема облік товарів у роздрібній торгівлі за їх продажними цінами.

- Підтримка обліку діяльності фізичних осіб-підприємців на спрощеній системі оподаткування.

- Використання методів, таких як FIFO (першим прийшов - першим вийшов), додатково до методів оцінки матеріально-виробничих запасів за середньозваженою вартістю.

Ми пропонуємо досліджуваному підприємству розпочати автоматизацію бухгалтерського обліку за допомогою програми IT-Enterprise, яка надає можливість вести всі види бухгалтерського обліку (рисунк 3.1.).

Рисунок 3.1 - Структура системы IT-Enterprise. Бухгалтерія

Джерело: сформовано автором на основі власних досліджень

Особливості бухгалтерського обліку в IT-Підприємства:

1. Наявність можливості вести необмежену кількість записів юридичних осіб.
2. Можливість одночасного користування українською та англійською мовами інтерфейсу для багатьох користувачів.

3. Наявність М.Е.Дос та інших інформаційних засобів для передачі звітів.
4. Швидке налаштування змін до чинного Податкового кодексу України.
5. Простий переклад даних з різних облікових пакетів.
6. Можливість модифікації програмного забезпечення з урахуванням фінансових особливостей компанії.
7. Взаємодія з різними модулями системи управління, такими як управління замовленнями, управління складським обліком, виробництвом, тощо.

Розглянемо програму IT-Enterprise.Accounting з погляду конкретних статей бухгалтерського обліку запасів (таблиця 3.3). Ця програма є практичним, простим у використанні та швидким у встановленні інструментом, який забезпечує облік всіх статей та формує регламентовану фінансову звітність. Це дозволяє бухгалтерам ефективно виконувати роботу, скорочуючи час, потрібний для роботи підприємства.

Автоматизація обліку дебіторської заборгованості забезпечує збір та обробку даних з метою поліпшення управління дебіторською заборгованістю. У цьому контексті важливо, щоб первинні дані відповідали змінам. Подавши ці дані, можна вести облік на основі первинних документів без попереднього їх зведення та узагальнення.

Мета бухгалтерського обліку зазнає змін при автоматичній обробці інформації, оскільки вона інтегрується в загальну корпоративну систему управління. Розвиток автоматизованих інтегрованих систем обліку, аналізу, оподаткування та розподілених систем обробки показників дозволяє комплексно вирішувати завдання з обліку, контролю, аналізу та оподаткування. За допомогою такої автоматизованої системи можна проводити прогнозування та моделювання ситуацій, що дозволяє керівництву враховувати різні сценарії на додаток до реальної бізнес-ситуації, яку вони оцінюють.

Підвищення конкурентоспроможності компанії на ринку може бути досягнуто за допомогою автоматизації обліку заборгованості перед клієнтами. Впровадження таких змін у процес обліку заборгованості може поліпшити точність обліку та забезпечити швидке надходження коштів на підприємство.

Таблиця 3.3 - Характеристика IT-Enterprise. Бухгалтерія у розрізі статей обліку, пов'язаних із запасами

№ з\п	Вид облікової операції	Коротка характеристика
1	2	3
1.	Операції розрахунків з підзвітними особами та розрахунки по касі	Система дозволяє легко розміщувати касові ордери як у національній, так і в іноземній валютах, негайно отримувати платіжну інформацію та звітність, проводити переоцінку валюти тощо.
2.	Операції з грошовими коштами та їх еквівалентами	Проводяться розрахунки з відповідальними особами, включаючи планування та затвердження нарядів на відрядження, видачу на їх основі посвідчень на відрядження, складання авансових звітів у національній та іноземній валютах.
4.	Облік запасів	Ви також матимете можливість успішно узгодити та здійснити електронні платежі, імпортувати чи експортувати платіжні доручення, вигідно обліковувати транзакції, пов'язані з кредитуванням, і вигідно реєструвати операції, пов'язані, для прикладу, з векселями.
5.	Розрахунки з контрагентами	Система веде інвентарну картотеку аналітичного обліку основних засобів і формує та оприлюднює реєстри наявності та обліку запасів (основних засобів) за місцями зберігання та використання.
7.	Облік витрат та доходів, реалізації та фінансових результатів	Основний документообіг з продажу, перерахування, списання та реалізації продукції буде здійснювати система. Опції конфігурації документів включають друковані форми, рівні затвердження та створені публікації. Оригінал документа можна негайно переглянути або роздрукувати, якщо необхідно, прикріпивши його відскановану копію до основного документа. За допомогою системи можна створювати оборотно-сальдові, дані по товарах, тощо.
8.	Зведена бухгалтерська звітність	Простий облік розрахунків з постачальниками, покупцями, підрядниками, споживачами за основними документами; ви можете легко прочитати або роздрукувати його, прикріпивши скан-копію оригіналу. Ви можете використовувати систему для проведення валютної переоцінки, нарахування авансів та ведення інформації про розрахунки з контрагентами як в іноземній, так і в національній валюті. Система надає користувачам можливість формувати та друкувати зведені дані розрахунків з контрагентами та акти звірки за будь-який визначений період часу.

Джерело: сформовано автором на основі власних наукових досліджень

Дебіторська заборгованість, яка є значною частиною оборотних активів, впливає на фінансовий стан підприємства. Автоматизація обліку заборгованості

дозволяє: - швидше знаходити або створювати дані про клієнтів у базі даних з усіма їх деталями; - автоматично оплачувати рахунки, виставлені клієнтам; - вести облік різних господарських операцій за різними видами розрахунків без втрати часу; - зменшувати час, витрачений на оформлення та виставлення рахунків. Це сприяє зниженню ризику банкрутства та покращує ліквідність за рахунок отримання швидкої та точної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень.

3.2 Особливості сплати ПДВ та податку на землю у країнах Європейського Союзу

Податок на додану вартість (ПДВ) займає одне з ключових місць у податкових системах більшості країн Європейського Союзу (ЄС), який було введено в 1967 році. За рахунок цього податку передбачалось фінансувати загальний бюджет ЄС. ПДВ уперше з'явився у Франції в 1954 році як альтернатива податку з обороту і справляється практично в усіх країнах Західної Європи. Тому в подальшому введення його стало головною вимогою для всіх країн, які мали бажання стати членами в ЄС. Кожна країна сама встановлює ставки оподаткування, які коливаються в межах від 15 % (у Люксембурзі) до 25 % (у Швеції та Данії).

Стандартну ставку встановлюють на рівні не менш, ніж 15 %, проте також існують пільгові ставки ПДВ у країнах ЄС, які не повинні бути нижче 5%. Варто відзначити, що є ряд країн-членів, у яких існують винятки (ПДВ застосовують до окремих, специфічних груп товарів і послуг). Для деяких видів товарів і послуг також діє спеціальна знижена ставка ПДВ – 12%. Деякі країни ЄС контролюють спеціальні території, де ПДВ не справляють.

Ставки ПДВ, які перевищують 20%, застосовують у Бельгії, Чехії, Іспанії, Латвії, Литві, Нідерландах (21%), Італії, Словенії (22%), Греції, Ірландії, Польщі, Португалії (23%), Румунії, Фінляндії (24%), Хорватії, Швеції (25%). Найвищу ставку – 27% – застосовують в Угорщині. Більшість зазначених країн змушені

були підняти ставки ПДВ після кризи 2008 р., що обумовлено вимогами ЄС дотримуватися граничного рівня бюджетного дефіциту, а саме ПДВ є одним з тих податків, який здатний забезпечити надходження до бюджету навіть у період економічної депресії.

Проте в кожній країні щодо цього податку діють різні пільги. Так, пільгова ставка сплати ПДВ майже в усіх країнах діє на більшість продовольчих товарів, особливо повсякденного попиту, на продукцію сільського господарства, на ліки, книги, друковану підписну продукцію. У деяких випадках на туристські та готельні послуги, вантажне та пасажирське перевезення тощо. Від сплати даного податку можуть звільнятися державні установи, пов'язані з виконанням адміністративних, соціальних, виховних, культурних і спортивних функцій, сільськогосподарське виробництво, деякі вільні професії (приватна викладацька діяльність, приватні лікарі та ін.). На деякі види виробів, навпаки, встановлюються підвищені ставки оподаткування (наприклад, на автомобілі, тютюнові, ювелірні вироби, вироби з хутра тощо).

ПДВ має особливості у відносинах між різними країнами-членами ЄС. Як правило, між ними встановлюються взаємовідносини, укладаються різні угоди, які передбачають, що при імпорті та експорті товарів цей податок взагалі не стягується.

У Німеччині, наприклад, серед податків на юридичних осіб найбільш високі доходи державі приносить саме ПДВ. Його внесок до бюджету складає приблизно 28% (друге місце після податку на прибуток). Загальна ставка цього податку на даний час складає 19%. Проте основні продовольчі товари, а також книжно-журнальну продукцію, оподатковують за зниженою ставкою – 7%. Цю ставку не поширюють на обороти кав'ярень та ресторанів.

У Франції виділяють чотири види ставок ПДВ: 20% – нормальна ставка на всі види товарів і послуг; 33,33% – гранична ставка на предмети розкоші, автомобілі, алкоголь, тютюн; 7% – пільгова ставка на товари культурного повсякденного вжитку (книги); 5,5% – на товари і послуги першої необхідності (продукти харчування, за винятком алкоголю і шоколаду, медикаменти, житло,

транспорт). Від сплати ПДВ у Франції звільняються такі види діяльності: медицина і медичне обслуговування; утворення; діяльність суспільного і благодійного характеру; усі види страхування, лотереї, казино. Існує список видів діяльності, де передбачене право вибирати між ПДВ і прибутковим податком: здавання в оренду приміщень для будь-якого виду економічної діяльності; фінанси і банківська справа; літературна, спортивна, артистична діяльність, муніципальне господарство.

Всі країни ЄС, крім Данії, разом із підвищенням ставок ПДВ, запровадили знижені ставки на кілька груп товарів. Переважно це стосується товарів першої необхідності, послуг громадського транспорту, ліків, медичного обладнання для осіб з особливими потребами, дитячих крісел тощо.

Болгарія, Чехія, Німеччина, Естонія, Іспанія, Італія, Латвія, Нідерланди, Австрія, Словаччина, Великобританія застосовують одну знижену ставку.

В Італії від сплати ПДВ звільняються експортні товари, міжнародні послуги та операції, пов'язані з їх виконанням, а також операції страхування та надання кредитів, поширення акцій та облігацій, витрати на медичне обслуговування, освіту, культуру, поштові послуги та операції із золотом та іноземною валютою.

У Нідерландах знижуються ставки ПДВ на продукти харчування, безалкогольні напої, послуги готельного господарства, пасажирського транспорту, на деякі види комерційної діяльності, а також на банківські, страхові та фінансові послуги, освіту та охорону здоров'я.

В Австрії знижені ставки застосовують при здаванні в оренду нерухомості (крім гаражів і паркінгів), а також при укладанні деяких угод у сфері культури, науки тощо.

У Люксембурзі знижену ставку встановлюють при постачанні газу, електроенергії. Найбільша різниця між стандартною та зниженою ставками є характерною для Нідерландів (21% і 6%) та Великобританії (20% і 5%). Інші спеціальні ставки ПДВ зазначені країни не застосовують, однак така комбінація ставок дала їм можливість максимально реалізувати не тільки фіскальний, але і регуляторний потенціал ПДВ.

Найменша різниця між стандартною та зниженою ставками є характерною для Чехії (21% і 15%), однак, при цьому знижена ставка справляння ПДВ розповсюджуються на широкий перелік товарів та послуг: продукти харчування, послуги з водопостачання, фармацевтичну продукцію, обладнання для осіб з особливими потребами, дитячі крісла, пасажирські перевезення, книги, журнали, газети, послуги культури (кіно, театри), діяльність готелів тощо.

Європейський досвід свідчить про користь застосування диференційованих ставок ПДВ для окремих груп товарів. Запровадження таких ставок може мати як постійний характер (для окремих груп товарів, особливо соціального значення), так і тимчасовий (запроваджуються на певний період часу для окремих груп товарів як виключення). Механізм диференційованого справляння ПДВ забезпечує ефективну реалізацію не тільки фіскального, але і регуляторного потенціалу ПДВ, що є необхідним та корисним для України.

В Україні податок на додану вартість (ПДВ) був і залишається основним джерелом наповнення бюджету. Незважаючи на те, що ПДВ є податком на споживання, у податкових витратах бізнесу він відіграє навіть більшу роль, ніж єдиний соціальний внесок. Через свою вагомість, складність адміністрування та, як наслідок, корупційність ПДВ викликає багато нарікань. Однак, незважаючи на його «проблемність» в Україні, альтернатив цьому податку немає, особливо в умовах наших євроінтеграційних прагнень. Адже справляння ПДВ є обов'язковою вимогою для усіх країн-членів.

Проведені нами дослідження, дали можливість виокремити три основні моделі зарубіжного регулювання земельного податку за критерієм методики його нарахування. Так, в одних країнах він справляється окремо, в інших – як складова податку на нерухомість, або як складова навіть декількох податків.

В багатьох країнах світу використовують оподаткування, як ефективний варіант податку на майно. У Бельгії земельний податок розраховується з урахуванням кадастрового доходу від нерухомості. Ставка земельного податку – 1,25% кадастрового прибутку. У Німеччині ставка земельного податку подвійна.

Частина податку на землю – фіксоване значення, інша визначається залежно від фіскальної потреби держави.

У Франції та Данії базою оподаткування є вартість землі. Наприклад, у Данії земельний податок становить 2% вартості сільськогосподарських угідь. У Швеції самостійного земельного податку немає, земля оподатковується у складі податку на капітал. При цьому у країні прогресивна шкала оподаткування капіталу. Серед країн ЄС податок на землю застосовується у таких країнах, як Данія, Естонія, Литва, Польща, Румунія, Словенія, Угорщина, Франція та Хорватія.

Розглянемо більш детально систему оподаткування землі в Польщі.

Особливості застосування механізму справляння податку на землю в Польщі заключаються в тому, що суб'єкти господарювання сплачують два податки: сільськогосподарський податок та лісовий податок. Ставки сільськогосподарського податку залежать від виду землі та встановлюються відповідно до ціни так званого жито-гектара, в свою чергу податкова ставка лісового податку на га залежить від грошового еквівалента 0,22 кубометра деревини, яка розрахована на основі середньої ціни продажу деревини.

Податок на нерухомість у Польщі відноситься до групи податку на багатство (податок стягується лише за володіння певними активами: нерухомість та будівельні споруди). Є місцевим податком, тобто органами виконавчої влади муніципалітетів є податкові органи. Розмір податку на нерухоме майно встановлюється рішенням міської ради, однак річні ставки не можуть перевищувати межі, визначені відповідним актом. Надходження земельного податку та частка від загальної суми надходжень у 2016 рік – 4796,3 млн. євро; 3,37 %; 2020 рік – 5519,9 млн. євро; 2,95 %.

Земельний податок є складовою податку на багатство (податок стягується лише за володіння певними активами: нерухомість та будівельні споруди), офіційні джерела також не надають інформацію окремо по кожній складовій податку. Найбільші надходження становили у 2020 році – 5 млрд. євро, разом з

2016 року його частка в структурі всіх надходжень, суттєво зменшилась і становить лише 2,95 % порівняно з 3,37 % у 2016 році.

Платниками податку на нерухоме майно є фізичні особи, юридичні особи, організаційні утворення, у тому числі підприємства без статусу юридичної особи, які є власниками нерухомого майна чи цивільних споруд, постійними узуфруктуаріями або власниками нерухомого майна, що перебуває у державній власності, чи їх частин, цивільних споруд, що належать державі чи органу місцевого самоврядування, якщо право власності випливає з договору, укладеного з власником, Агентством сільськогосподарського майна або за іншим правовим титулом, а також без правового титулу.

Залежно від суб'єкта оподаткування базою оподаткування є:

- • площа (землі);
- • корисна площа (будівлі);
- • первісна або ринкова вартість (будівельної конструкції);

Конкретний об'єкт, що є об'єктом оподаткування, може оподатковуватися лише один раз, тобто об'єкт, який є будівлею, не може оподатковуватися як будівельна споруда.

Ставки визначаються радою кожного муніципалітету і застосовуються лише в межах їхньої юрисдикції. Максимально допустимі ставки вказані у відповідному Законі. Рішення щодо ставок у кожному муніципалітеті та відповідних податкових форм мають бути доступні на веб-сторінці кожного муніципалітету. З огляду на визначений критерій (наприклад, вид підприємницької діяльності), рада може диверсифікувати ставки податку.

Аналогічно системі оподаткування, що діє в Україні, в Польщі також широко використовуються податкові пільги.

Від сплати податку звільняються:

= сільськогосподарські угіддя та ліси, не зайняті для підприємницької діяльності (які, однак, обкладаються сільськогосподарським податком або лісовим податком);

- = перелоги, екологічні ділянки, ліси та чагарники, крім тих, що використовуються для ведення господарської діяльності;
- = землі, зайняті під смуги на дорогах загального користування;
- = нерухоме майно, зайняте громадсько-корисними організаціями для здійснення безоплатної законодавчо корисної діяльності;
- = інші винятки, встановлені постановами муніципалітетів;
- = історичні пам'ятки;
- = залізнична та портова інфраструктура та нерухомість, розташована в аеропортах.

Проаналізувавши основні підходи до справляння земельного податку в країнах ЄС, а більш детально в Польщі, варто відмітити, що найбільш доцільним для України в нинішніх умовах є:

- * перегляд бази оподаткування з урахуванням ринкових факторів;
- * цільове використання податкових надходжень органами місцевого самоврядування;
- * земля разом із розташованими на ній майном може оподатковуватися як за єдиною ставкою на базі комбінованої оцінки вартості землі та розташованих на ній будівель, так і за різними ставками;
- * використання оцінки землі на основі ринкової вартості вимагає високого рівня розвитку ринку землі в державі, що в Україні наразі на початковій стадії;
- * спростити регуляторні процедури при встановленні місцевих податків та зборів;
- * вдосконалення адміністрування податків та зборів, що зараховуються до місцевих бюджетів;
- * спрощення процедури подання інформації при встановленні місцевих податків і зборів податковим органам.

На сьогодні в Україні, в умовах воєнного стану об'єктом оподаткування визначено на законодавчому рівні, а щоб краще розуміти в Податковому Кодексі України:

- А) земельні ділянки, які перебувають у власності або користування;

Б) земельні частки (паї), які перебувають у власності;

В) земельні ділянки державної та комунальної власності, які перебувають у володінні на правах постійного користування;

Г) об'єкти оподаткування орендною платою – земельні ділянки державної та комунальної власності, надані в користування на умовах оренди.

А базою оподаткування визначено: нормативна грошова оцінка земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку; площа земельної ділянки, нормативну грошову оцінку якої не проведено

На основі результатів аналізу виконання показників по надходженню до бюджету зазначеного податку, можна виділити наступні кроки, які уже були зроблені або які потрібно буде зробити в майбутньому: проведення роз'яснювальної роботи безпосередньо з кожним платником, щодо своєчасного та повного надходження податку до бюджету; провести нормативно-грошову оцінку земельних ділянок; щорічно проводити інвентаризацію земельних ділянок та аналіз їх використання; здійснювати постійний моніторинг платників податку; виважено підходити до запровадження ставок, а особливо надання пільг щодо сплати податку чи звільнення від оподаткування; земельних ділянок; проводити постійну активну комунікацію з Головним управлінням Державної податкової служби України.

3.3 Документальні перевірки з питань дотримання податкового законодавства

Державні контролюючі органи, в особі податкової мають право, як визначено статтею 75 ПКУ проводити камеральні, документальні (планові або позапланові, виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки [27].

Звісно, навантаження на платників з боку перевірконого контролю колосальне, при середньому податковому навантаженні на бізнес в Україні (згідно з рейтингом Doing Business) який становить близько 45,2%. Але надіятись на послаблення податкового контролю з боку ДПС, в тому числі на зниження

перевірочного тиску, не варто. Пригадаємо Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, яку ратифіковано Верховною Радою України. У главі 4 визначено, що сторони:

*посилюють і зміцнюють співробітництво, спрямоване на вдосконалення і розвиток податкової системи та податкових органів України, зокрема посилення потужностей збору і контролю, з окремим наголосом на процедурах відшкодування ПДВ для уникнення накопичення заборгованості, забезпечення ефективного збору податків і посилення боротьби з податковим шахрайством, а також ухиленням від сплати податків;

*намагаються покращувати співробітництво та обмін досвідом у боротьбі з податковим шахрайством;

*розвивають співробітництво і гармонізують політику щодо протидії та боротьби із шахрайством і контрабандою підакцизних товарів;

*поступово наближаються до структури оподаткування, визначеної у *acquis* ЄС.

На сьогодні в умовах воєнного часу, на перший план виходить добровільна сплата податків і зборів до бюджету країни?

Українським платникам, які можуть виконувати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, наданий карт-бланш, їх звільнено від відповідальності за несвоєчасне виконання обов'язків, граничний термін виконання яких припадав на період починаючи з 24 лютого до 27 травня 2022 року за умови:

*реєстрації такими платниками податкових накладних та розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних до 15 липня 2022 року;

*подання податкової звітності до 20 липня 2022 року;

*сплати податків та зборів у строк не пізніше 31 липня 2022 року.

У разі самостійного виправлення платниками помилок у податкових періодах до 25 липня 2022 року, їх звільнено від нарахування та сплати штрафних санкцій та пені.

Платники єдиного податку III групи (ставка 2%) звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання податкових обов'язків, терміном з 24 лютого 2022 року до дня переходу таких платників на 2% за умови виконання ними таких податкових обов'язків протягом 60 календарних днів з дня переходу на попередню систему оподаткування.

Платники, які не можуть виконувати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, звільнено від відповідальності, передбаченої ПКУ з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Таким чином, перевірки в воєнний час стосуються лише таких платників, які мають можливість здійснювати свою діяльність та отримувати дохід з 28.05.2022 року.

Починаючи з 03 березня 2022 року перевірна діяльність ДПС ведеться у врахуванням особливостей, викладених в статті 69 підрозділу 10 розділу XX ПКУ. З початку березня було скасовано всі види перевірок, планувалось не розпочинати податкові перевірки, а розпочаті перевірки зупинити. Стосовно перевірок, була прийнята низка Законів щодо мораторію на території України, а саме:

= знято мораторій на проведення документальних перевірок, який діяв з березня 2020 року по березень 2022 року та був встановлений Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19). Таким чином, у разі виявлення порушень законодавства за результатами проведення перевірок, до платників застосовуватиметься відповідальність згідно з ПКУ;

= встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану та протягом 3-х місяців після припинення/скасування воєнного, надзвичайного стану. Документальні перевірки правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску, розпочаті до 24

лютого 2022 року та не завершені, зупиняються по останній календарний день 3-го місяця з дня припинення воєнного, надзвичайного стану;

Запроваджено мораторій на проведення документальних перевірок податкової звітності для платників, що провадили діяльність на територіях, на яких ведуться бойові дії, на тимчасово окупованих територіях, та втратили/не змогли вивезти первинні документи. Такі платники подають до ДПС повідомлення про втрату чи неможливість вивезення первинних документів, в якому зазначаються обставини, що призвели до втрати. При цьому показники його звітності не піддаються сумніву.

Таким чином, констатуємо які лише перевірки, можуть здійснюватися на території України в період воєнного стану:

- камеральні перевірки;
- документальні позапланові перевірки, що проводяться лише на основі чітко визначених підстав.

У разі виявлення порушень законодавства за результатами проведення перевірок до платників податків застосовується відповідальність згідно з ПКУ, тобто у розмірах, передбачених законом, чинним на день прийняття рішень щодо застосування таких штрафів.

Звичайно залишається норма щодо вчинення діяння (дії або бездіяльності) внаслідок обставин непереборної сили (форс-мажору). Форс-мажор є обставинами, що звільняють платника від фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень (ст.112 ПКУ).

Таким чином, можна побачити, що в період воєнного стану діють усі основні види перевірок, за виключенням документальних планових перевірок та деяких документальних позапланових перевірок.

Стосовно приватного підприємства «Карла Маркса-2», яке було взято для виконання кваліфікаційної роботи, то за період, що досліджувався нами податкові перевірки не здійснювалися. Це говорить про те, що на підприємстві добре налагоджений бухгалтерський облік, який дає можливість своєчасно формувати не лише фінансову звітність, а й податкову. При цьому потрібно не лише

своєчасно і правильно сформувані показники податкової звітності, а й своєчасно надати за призначенням у встановлені строки та погасити податкові зобов'язання перед бюджетами.

Приватне підприємство є виробником сільськогосподарської продукції, за досліджуваній період частка сільськогосподарського товаровиробництва перевищує 75% в загальній сумі отриманого чистого доходу підприємства.

Щодо ставки фіксованого сільськогосподарського податку, то вона встановлюється у відсотках до грошової оцінки 1 га сільськогосподарських угідь. Грошова оцінка сільськогосподарських угідь здійснена, ще станом на липень 1995 року, відповідно до методики, яка була розроблена і затверджена Кабінетом Міністрів України.

Перехід на даний податок сільськогосподарських товаровиробників дозволяє:

- = спростити нарахування податкових платежів;
- = зменшує рівень податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства;
- = звільняє від сплати окремих зборів та податків (податок на прибуток, плата за землю, тощо);
- = знижує ризик допущення податкових правопорушень.

Як було зазначено вище, на сьогодні діє мораторій на документальні планові перевірки, разом з тим, відповідно до Закону №3453-IX від 09.11.2023 року, дозволено до плану-графіку проведення документальних планових перевірок у періоді з 1 грудня 2023 року до 31 грудня 2024 року можуть включатися, лише:

- платники податків, які здійснюють/здійснювали у сфері виробництва та або реалізації підакцизної продукції;
- платники податків, які здійснювали/здійснюють діяльність у сфері організації та проведення азартних ігор в Україні (гральний бізнес);
- платники податків, які надають/надавали фінансові, платіжні послуги.

З цього слідує, що об'єкт дослідження не підпадає під даний нормативний документ, тобто по відношенню до підприємства продовжує діяти мораторій на проведення документальних планових перевірок дотримання законодавства України з питань податкового законодавства.

Крім вище перерахованих платників податків, поновити документальні планові перевірки, можуть також у платників податків, які за підсумками 2021 року відповідають хоча б одному із зазначених критеріїв:

- *рівень сплати податку на прибуток на 50% і більше нижчий, ніж рівень сплати податку у галузі;

- *рівень сплати ПДВ на 50% і більше менший, ніж рівень сплати ПДВ у галузі;

- *дебіторська заборгованість перевищує кредиторську у два і більше разів.

На сьогодні у податкових контролюючих органах поширені наступні терміни «ризикова операція» або «ризикове підприємство». Що це означає, по-перше саме визначення ризиковість операції, це не що інше, це поняття, яке використовується органами ДПС для визначення можливого ризику за податковим законодавством України, пов'язаним із проведенням конкретної операції.

Статус ризиковості у розумінні податкового законодавства України – це оцінка контролюючим органом ступеня ймовірності можливої наявності порушень законодавства у платника податків. Така оцінка проводиться на основі аналізу фінансової та іншої звітності, а також інших первинних документів, які надаються платниками податків.

Кожен платник податків оцінюється на рівень ризику ймовірного порушення законодавства відповідно до певних критеріїв, встановлених податковим законодавством України. Наприклад, наявність заборгованості з податків і зборів, неподання фінансової звітності та декларацій, наявність систематичних господарських операцій з ризиковими суб'єктами, занадто малий обсяг сплачуваних податків при великих оборотах та інші фактори можуть

вплинути на показники та збільшити ризик внесення підприємства до переліку ризикових.

Відповідно до податкового законодавства контролюючий орган повинен проводити моніторинг платників податків щодо ризиковості, виходячи із відомостей, одержуваних із зданих декларацій, звітів, відповідей на запити та інших документів. У разі виявлення можливих порушень контролюючий орган може крім внесення підприємства до переліку ризикових також ініціювати проведення комплексної перевірки відповідно до законодавства.

Тому статус ризиковості є важливим показником для платника податків, який має стежити за своїми фінансовими та податковими звітами та вести свою діяльність згідно з вимогами чинного законодавства. Якщо у платника податків виник статус ризиковості та/або були заблоковані податкові накладні, то йому рекомендується звернутися до фахівців – юристів.

На сучасному етапі наше підприємство, не віднесене податковою службою до ризикових, тобто ми можемо спокійно працювати та не чекати податкові органи з перевіркою.

Разом з тим, власник та менеджмент підприємства повинен чітко усвідомлювати, той факт, що перевірки на рівні держави можуть бути дозволені і для інших платників податку. Тому своїми діями вони повинні забезпечити належну організацію бухгалтерського обліку, своєчасне і повну сплату податків та зборів, під дію яких підпадає підприємство, а це дозволить в майбутньому уникнути штрафних санкцій за порушення податкового законодавства та зберегти кошти для подальшого розвитку підприємства. Враховуючи і те, що на протязі останніх років приватне підприємство отримує негативний фінансовий результат – збиток.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження теоретичних і методичних аспектів обліку і аналізу операцій з власним капіталом дають змогу зробити наступні висновки

1. Виробничі запаси мають багатогранне значення, і великою мірою ефективність їх використання залежить від якості та повноти інформації, що формується під час їх обліку. У процесі переходу на національні стандарти бухгалтерського обліку, узгоджені з міжнародними нормами, змінюються вимоги до обліку виробничих запасів, а також збільшуються поставлені завдання.

Без достатнього та ефективного використання різних ресурсів, таких як насіння, корми, добрива, паливо та інші матеріальні цінності, неможливо досягти зростання виробництва сільськогосподарської продукції.

2. Контроль запасів має велике значення, а проведення інвентаризації, як одного із елементів контролю, стає необхідною процедурою для запобігання можливого розкрадання майна і забезпечення достовірної інформації про наявні ресурси для ефективної системи обліку.

Інвентаризація означає контроль та перевірку наявності матеріальних цінностей і порівняння цих даних з обліковою інформацією для виявлення будь-яких розбіжностей. Інвентаризація є складним процесом контролю та перевірки наявності та стану майна підприємства, і тому варто розглядати її як складну послідовність етапів.

3. Оцінка виробничих запасів – найбільш складна проблема в рамках обліку. В умовах коливань національної валюти актуальність оцінки матеріальних цінностей зростає. Визначення резервів у грошовому еквіваленті вимагає складного процесу оцінки, який відбувається під час виявлення економічної правди. Оцінка запасів залишається предметом активних дискусій. Окремі підходи до оцінки запасів та їх класифікація є актуальними для світової та вітчизняної практики .

4. Приватне підприємство «Карла Маркса-2», яке було обрано як об'єкт для виконання кваліфікаційної роботи, розміщене в центральній частині Конотопського району Сумської області.

Предметом діяльності підприємства є:

- ведення сільськогосподарського товарного виробництва, оренда для цих цілей землі чи майна;
- виробництво та реалізація на території та за межами України високоякісної сільськогосподарської продукції, а також спорідненої продукції, продукції переробки, споживчих товарів, організація власної мережі реалізації продукції.

Основні показники та результати діяльності підприємства протягом 2020-2022 років, наведені в роботі, відображає позитивну динаміку.

Для визначення загальної характеристики використаємо зведену таблицю основних економічних показників.

Отримані результати дають можливість зробити висновок про значне погіршення рентабельності (ефективності) діяльності підприємства.

5. За ведення обліку фінансово-господарської діяльності підприємства відповідає структурний підрозділ - бухгалтерія. Бухгалтерія ПП «Карла Маркса-2» є окремим підрозділом управління, який підпорядковується директору підприємства.

Головний бухгалтер ПП «Карла Маркса-2» особисто, як це зазначено у законодавчих актах та нормативних документах підприємства, відповідає за організацію бухгалтерського обліку.

Для організації бухгалтерського обліку на ПП «Карла Маркса-2» використовується журнально-ордерна форма обліку.

Журнали-ордери та їх допоміжні відомості містять спеціальні облікові реєстри, які дозволяють проводити аналітичний та синтетичний облік одночасно, навіть коли аналітичні дані неможливо відобразити у журналах-ордерах.

6. Керуючись вказівками Міністерства фінансів України, на підприємстві створена постійно діюча інвентаризаційна комісія, призначена розпорядженням

керівника підприємства, здійснює перерахунок виробничих запасів у присутності осіб, відповідальних за матеріальні цінності.

Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власниками підприємства, коли її проведення є обов'язковим - згідно із законодавством.

Результати інвентаризації після затвердження керівником відображаються у бухгалтерському обліку підприємства у тому місяці, в якому проведена (закінчена) інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року (таблиця 2.11). У пояснювальній записці до річного звіту підприємства наводяться відомості про результати проведених протягом року інвентаризацій.

7. Ми пропонуємо досліджуваному підприємству розпочати автоматизацію бухгалтерського обліку за допомогою програми IT-Enterprise, яка надає можливість вести всі види бухгалтерського обліку, переваги та недоліки зазначеної програми знайшли своє відображення у роботі.

8. При виконанні роботи нами було досліджено законодавства з питань оподаткування, не лише вітчизняні, а й окремих країн членів Європейського Союзу. Проаналізувавши основні підходи до справляння з податків в країнах ЄС, а більш детально в Польщі, варто відмітити, що найбільш доцільним для України в нинішніх умовах є:

- * перегляд бази оподаткування з урахуванням ринкових факторів;
- * цільове використання податкових надходжень органами місцевого самоврядування;
- * використання оцінки землі на основі ринкової вартості вимагає високого рівня розвитку ринку землі в державі, що в Україні наразі на початковій стадії;
- * спростити регуляторні процедури при встановленні місцевих податків та зборів;
- * вдосконалення адміністрування податків та зборів, що зараховуються до місцевих бюджетів;

9. Важливим елементом контрольного процесу, є державні контролюючі органи, в особі податкової служби.

Звісно, навантаження на платників з боку перевіркового контролю колосальне, при середньому податковому навантаженні на бізнес в Україні (згідно з рейтингом Doing Business) який становить близько 45,2%. Але надіятись на послаблення податкового контролю з боку ДПС, в тому числі на зниження перевіркового тиску, не варто.

Стосовно приватного підприємства «Карла Маркса-2», яке було взято для виконання кваліфікаційної роботи, то за період, що досліджувався нами податкові перевірки не здійснювалися. Це говорить про те, що на підприємстві добре налагоджений бухгалтерський облік, який дає можливість своєчасно формувати не лише фінансову звітність, а й податкову. При цьому потрібно не лише своєчасно і правильно сформувати показники податкової звітності, а й своєчасно надати за призначенням у встановлені строки та погасити податкові зобов'язання перед бюджетами.

На сучасному етапі наше підприємство, не віднесене податковою службою до ризикових, тобто ми можемо спокійно працювати та не чекати податкові органи з перевіркою.

Разом з тим, власник та менеджмент підприємства повинен чітко усвідомлювати, той факт, що перевірки на рівні держави можуть бути дозволені і для інших платників податку. Тому своїми діями вони повинні забезпечити належну організацію бухгалтерського обліку, своєчасне і повну сплату податків та зборів, під дію яких підпадає підприємство, а це дозволить в майбутньому уникнути штрафних санкцій за порушення податкового законодавства та зберегти кошти для подальшого розвитку підприємства. Враховуючи і те, що на протязі останніх років приватне підприємство отримує негативний фінансовий результат — збиток.

Таким чином, завдання які були поставлені в кваліфікаційній роботі були вирішені, мета роботи досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артеменко Н. В. Виробничі запаси: особливості обліку та методичні засади проведення аудиту. *Економіка і суспільство*. 2019. № 12. С. 665-670.
2. Гамова О. В., Феофанов Л. К., Ракитянська Ю. В. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту виробничих запасів на складах підприємств. *Економічна наука*. 2020. № 3. С. 57 – 62.
3. Господарський Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року №436-IV (у редакції Закону №2479-IX від 19 серпня 2022 року)./Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 24.09.2023).
4. Електронна бухгалтерія: підручник для здобувачів вищої освіти /В.Я. Плаксієнко, І.М. Назаренко, К.С. Жадько, С.А. Гаркуша /За заг. редакцією В.Я. Плаксієнка. – Київ: «Центр учбової літератури». 2021. 298 с.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291 (у редакції наказу №0779-22 від 29.07.2022 р.). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 24.10. 2023).
6. Кабак М.С., Гордієнко М.І. Теоретичні засади інвентаризації майна. *The 14 th International scientific and practical conference Modern stages of scientific research development» (December 27 – 30, 2022) Prague, Czech Republic. International Science Group*. 2022. р.р. 100-103.
7. Кабак М.С. Особливості визнання та оподаткування запасів в сучасних умовах ведення бізнесу. / *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 150-153.*
8. Касапова І. С. Порівняльна характеристика обліку запасів за вітчизняним та зарубіжним досвідом. *Економічний простір*. 2017. № 95. С. 125-130.

9. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінський аспекти. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. №7. С. 93-105.
10. Куць Т. В., Басиста С. А. Методи оцінки виробничих запасів підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 12. С. 690-693.
11. Ковтун К. О., Августова О. О. Переваги та недоліки методів оцінки вибуття запасів. *Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів, маркетингу та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Полтава, 26 квітня 2021 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2021. 276 с.
12. Кононенко В. А., Сватаненко С. С. Облік виробничих запасів на сільськогосподарських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. *Економіка і суспільство*. 2018. № 4 . С. 338 – 348.
13. Максименко І. Я., Іванченко А. Г. Особливості обліку виробничих запасів в управлінні діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7266> (дата звернення: 10.11.2023).
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 11.11.2023).
15. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: наказ Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року №635 (у редакції наказу №0006201-20 від 14.01.2020 року). /Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 23.07.2023).
16. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: наказ Міністерства Фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 14.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07> (дата звернення: 12.11.2023).
17. Назаренко І. М., Місюрів О. В. Аудит виробничих запасів: особливості, ключові аспекти та послідовність перевірки. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. С. 1312 – 1318.

18. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері: Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення 30.07.2023)

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 23.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336> (дата звернення: 07.06.2023).

20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства Фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 07.10.2023).

21. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства Фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 11.11.2023).

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 11.11.2023).

23. Подолянчук О. А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 5. С. 88-101.

24. Польова Т. В., Охрей Т. С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. *Економічний простір*. 2020. № 160. С. 124-128.

25. Прокопович Л. Б. Аналіз виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (50). С. 1014 – 1017.

26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року №996-XIV (у редакції Закону №2435-IX від 10 серпня 2022 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 27.06.2023)

27. Податковий Кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 року №2755-VI (у редакції Законів №3303-IX, 3325-IX від 03.09.2023 року). /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 16.08. 2023).

28. Переклад Міжнародних стандартів фінансової звітності 2022 року та Концептуальної основи фінансової звітності. URL: https://mof.gov.ua/uk/translation_of_international_financial_reporting_standards_2022_updated-576 (дата звернення 13.08.2023)

29. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків: наказ Міністерства фінансів України від 20 серпня 2015 року №727 (у редакції наказу №702 від 22.12. 2021 року). /Міністерство Фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0036-22#Text> (дата звернення 14.10.2023).

30. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. №879. Законодавство України:база даних / Верховна Рада України. Дата оновлення: 03.11.2020. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення: 12.11.2023).

31. Радіонова Н. Й., Тищенко С. В. Методичні засади проведення аудиту виробничих запасів. *Інтернаука*. 2020. № 16 (96). С. 21-24.

32. Роева О. С. Аудит виробничих запасів підприємства. *Економічні студії*. 2018. № 2 (20). С. 153-157.

33. Рубан Л. О., Яковенко Т. І. Економічна сутність поняття виробничі запаси на промисловому підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 34. С.319-324.

34. Циган Р. М., Дідур С. В. Особливості організації обліку виробничих запасів та її оцінка в системі бухгалтерського обліку. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/103.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

35. Циган Р. М., Солодков Д. Є. Порівняння особливостей обліку запасів в облікових системах України і США. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7430> (дата звернення: 27.11.2023).

36. Цікаві факти про ПДВ. URL: <https://cost.ua/content/uploads/sites/2/2020/01/vat-report.pdf> (дата звернення 05.11.2023).

37. Шендригоренко М. Т. Виробничі запаси: нормативно-правове регулювання обліку та пропозиції з підвищення ефективності внутрішнього аудиту. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2019. № 36. С. 182-187.

38. Al-Sudani A. & Al-Tamimi A. (2018) Automated inventory management system based on RFID technology. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications*. no. 9(8). P. 90–97.

39. Ben-Taher S., Gedan A. & Khan L. (2021) Automated inventory management system based on data analysis and forecasting. *International Journal of Logistics Management and Systems*. no. 27(2). P. 195–209.

40. Fagioli L., Zhung S. & Charles V. (2019) The use of the Internet of Things and data analytics for optimizing inventory management in manufacturing enterprises. *Journal of Manufacturing Systems*. no. 50. P. 128–139.

41. Poddierogin A.M., Babyak N.D., Bilyk M.D. et al. (2019) *Financial Management: textbook / editorial board: Prof. Poddierogin . A.M. 2nd ed.. revised*, 534 p.

42. George J. & Venkatachalam M. (2019). Automation of inventory management in production logistics. *International Journal of Engineering and Technology*. no. 8(3). P. 1748–1755.

43. Svystun L.A. (2020). Prospects for the use of modern information technologies in the implementation of financial planning at the enterprise. Economy and the region. no. 3. P. 13–21.

ДОДАТКИ